

Felleskjøpet

Årsrapport 2013 Nye ideer skaper verdier

Innhold

- 2** Konsernsjefen har ordet
- 6** Nøkkelinformasjon

Nye ideer skaper verdier

- 8** Ny fabrikk på Kambo
- 10** Ny teknologi
- 12** Mesterbakeren
- 14** Såkorn for fremtiden
- 16** Nye ideer skaper verdier – innovasjonstall
- 18** Markedsaktiviteter
- 20** NORGRO
- 22** Flaggskipbutikk
- 24** Kraftfôr

- 26** Felleskjøpet Fôrutvikling
- 28** Presisjonsjordbruk

Årsmelding og regnskap

- 32** Årsmelding
- 40** Resultatregnskap
- 41** Balanse
- 43** Kontantstrømanalyse
- 44** Noter til regnskapet
- 58** Erklæring fra styret og konsernsjef
- 59** Revisors beretning
- 61** Kontrollkomiteens beretning for 2013
- 62** Konsernledelsen

Felleskjøpet – konsern og samvirke

Felleskjøpet Agri har en omsetning på 11,9 milliarder og 2500 ansatte. Felleskjøpet er den viktigste leverandøren av driftsmidler til norsk landbruk og har i underkant av 100 butikker rettet mot bønder og forbrukere. Felleskjøpets virksomhet omfatter også eiendomsdrift, brød og bakevarer, samt utstyr til park, anlegg og kjæledyr.

Felleskjøpet er et samvirke eid av 43 000 bønder. Felleskjøpet er markedsregulator og innkjøps- og salgssamvirke for medlemmene. I tillegg arbeider selskapet for å bedre bondens rammevilkår. Felleskjøpets hovedmål er å bidra til å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt.

INVESTERT I UTVIKLING

300 MILL

KRAFTFØRSALGET/PRODUKSJON ØKT I 2012 OG 2013

96 000 TONN

Nye ideer og gode løsninger er avgjørende for å lykkes i modne markeder hvor endringer skjer fort og konkurransen er tøff. Nyskapning oppstår når kundens krav og ønsker utfordrer leverandørene. Som samvirke er Felleskjøpet Agri i en unik posisjon hvor kundene også er våre eiere slik at samspeillet om de lønnsomme løsningene er svært tett. Dette driver oss fremover og utvikler både produktene, organisasjonen og næringen. I denne rapporten viser vi flere nye ideer som har skapt lønnsomhet for bonden og forbruker i 2013.

Verdier for bonden

Felleskjøpets bidrag til bondens økonomi blir bare viktigere. Vi arbeider hele tiden for å skape nye løsninger som øker lønnsomheten på den enkelte gård, og som øker verdien av Felleskjøpets samlede aktiviteter for våre medlemmer.

I 2013 har vi fortsatt utviklingen i henhold til vår strategi. Samtidig har vi begynt å høste resultater av tiltak vi allerede har satt i gang. Vi har lykket med mye. Vi har blant annet lansert en rekke nye produkter, vunnet «Gullfisken» – prisen for beste norske reklamefilm, oppgradert flere avdelinger, videreført investeringsprogrammet for våre produksjonsanlegg og satt i gang prosesser i organisasjonen som skal sikre våre kunder gode resultater i årene framover.

Til tross for at væregudene gjorde våren vanskelig for bonden og Felleskjøpet opplevde vi god fremgang. Både kraftfôr, plantekultur, butikk, salg av landbruksutstyr (TTR) og innendørsmekanisering kan vise til god framgang. Det samme kan Cernova, som huser vår matmelproduksjon og bakerivirksomhet. Det har vært et

utfordrende år for Moelven og Grønt – og det fokuseres på å løfte resultatet i 2014.

Omsetningen i morselskapet økte med 9,2 prosent til vel 9,2 milliarder kroner i 2013. Det er en god vekst og viser økende oppslutning om Felleskjøpet.

For å tilpasse oss fremtiden har vi i 2013 også endret pensjonsordningen fra en ytelsesordning til en innskuddsordning for ansatte. Dette har gitt betydelige regnskapsmessige engangseffekter.

FoU gir resultater

Felleskjøpet har et svært godt utgangspunkt for innovasjon. Vi vet at nye ideer og løsninger ofte blir til i samhandlingen mellom bedriftene og deres kunder. Når kundene er en del av selskapet, slik vi er organisert i samvirke, er det knapt noen

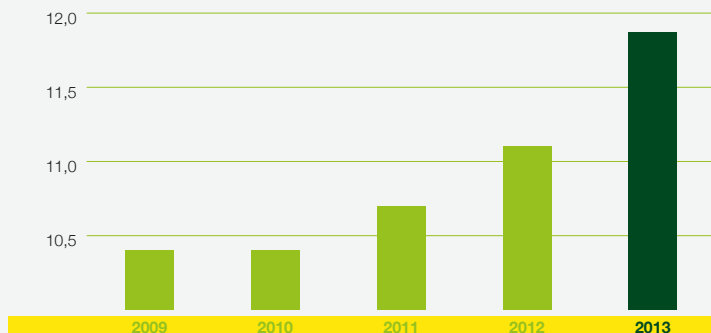
som har bedre grunnlag for å utvikle nye ideer. Samvirke er en arena for nyskaping.

Vi driver aktivt utviklingsarbeid i hele konsernet, og i 2013 har vi sett gode resultater av arbeidet både i landbruks- og forbrukermarkedet.

Felleskjøpet er ledende i Norge innenfor kraftfôr, og vi har i 2013 fornyet alle sortimenter til drøvtyggere, svin og fjørfe. Mye av FoU-arbeidet skjer i Felleskjøpet Fôrutvikling, som etter 20 års virksomhet kan vise til at medlemmene i Felleskjøpet har hatt større avkastning på førforskning enn utviklingen for hovedindeksen på Oslo Børs i samme periode. God kvalitet og gode produksjonsresultater hos kundene gir også uttelling i markedet. De to siste årene har Felleskjøpet Agri økt kraftfôrsalget med 96 000 tonn. Det gir større

OMSETNING (NOK mrd)

+9.2%

STERK VEKST

Omsetningen i morselskapet økte med 9,2 prosent til vel 9,2 milliarder kroner i 2013. Det er en god vekst og viser god og økende oppslutning om Felleskjøpet.

effektivitet, lavere enhetskostnader og bedre betingelser for alle som kjøper kraftfôr av Felleskjøpet.

Det nye sortimentet av Håndverksbrød fra Mesterbakeren er et annet godt eksempel på hvordan produktutvikling gir resultater. En produktserie som i løpet av et par år utgjør 30 prosent av salget, må sies å være svært vellykket både for oss og våre kunder. Veksten vi har opplevd i brødmarkedet illustrerer godt hvordan produkt- og markedsutvikling skjer i skjæringspunktet mellom leverandør og kunde.

Vi blir mer effektive

En av pilarene i vår strategi er å sikre Felleskjøpets konkurransekraft ved kontinuerlig å optimalisere driften. To synlige resultat av dette arbeidet er at omsetningen pr. årsverk i morselskapet har

økt med 17 prosent i løpet av de siste tre årene. I samme periode har kraftfôrproduksjonen økt med 20 prosent pr. årsverk.

I 2013 satte vi i gang store investeringer og videreførte andre endringer som er startet tidligere i strategiperioden. Mye av arbeidet er organisert i effektiviseringsprogrammet Samkjørt. Vi har store ambisjoner for programmet og det er godt i rute. Vi nådde de planlagte innsparingene på 75 millioner kroner for 2013, og kostnadene skal ytterligere ned. Planen er at vi ved utgangen av 2014 skal ha oppnådd innsparinger på til sammen 240 millioner over to år. Programmet vil fortsette i 2015.

Utbyggingen av vår nye kraftfôrfabrikk på Kambo er en sentral del av Samkjørt. Som en av Europas mest moderne kraftfôr-

fabrikker får Kambo stor betydning for industriproduksjonen i hele konsernet. Fabrikken vil komme i produksjon mot slutten av 2014.

Mye i Felleskjøpet handler om logistikk og vi har i lengre tid arbeidet med transportløsningene våre. Fra februar 2014 fornyer vi deler av transporten og gir våre kraftfôrkunder lavere fraktkostnader fra samme tidspunkt.

Både Cernova og Grønt har gjennomført betydelige tiltak for å sikre effektiv drift og gode løsninger for sine kunder. I løpet av 2013 er det foretatt investeringer i Grønt sin virksomhet, blant annet det nye anlegget ved Berganmoen i Vestfold. For 2014 er det planlagt ytterligere investeringer og oppgraderinger i Cernova.

En salgsøkning på over ni prosent for morselskapet viser at vi lykkes med vår hovedoppgave: Å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt.

John Arne Ulvan
KONSERNSJEF

Unge fornyer Felleskjøpet

Felleskjøpets sterke satsing på unge bønder har som mål å legge forholdene best mulig til rette for dem som ønsker å etablere en framtidsrettet virksomhet i landbruket. Men det er også en nødvendighet for å endre Felleskjøpet og landbruket. De unge kommer med nye ideer, krav og tilnæringsmåter som vi er avhengig av for å tilpasse oss utviklingen i samfunnet.

I 2013 har vi gitt satsingen mer innhold. Vel 400 nystartede bønder har i løpet av året fått besøk av sine mentorer i Felleskjøpet. Målet med mentorordningen er å gi unge medlemmer gode faglige råd som styrker deres økonomi og forenkler hverdagen. Samtidig får vi tilbakespill om hva som er viktig i etableringsfasen. Ordningen er svært godt mottatt, og gjør at Felleskjøpet kommer enda tettere på de som

satser på landbruket. Det er svært gledelig at unge bønder er opptatt av samvirke som sin langsiktige partner.

Oppslutningen om Felleskjøpet er større enn noen gang. En salgsøkning på over ni prosent for morselskapet tar jeg som et tegn på at vi lykkes med vår hovedoppgave: Å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt. Jeg tror også det er et resultat av at vi har bygget merkevaren Felleskjøpet på en måte som styrker både selskapet og bøndene. Vi har stor oppslutning om kretsmøtene, Bedre Landbruk, samlingen for unge bønder og våre faglige arrangementer.

I 2014 vil vi fortsette utviklingen i tråd med vår strategi. Men som en del av våre normale prosesser, vil vi foreta en gjennomgang av strategien for å sikre at den er

godt forankret i utviklingen hos våre kunder, markedet forøvrig og våre andre rammebetingelser.

Det er stor skaperkraft og skaperglede blant bønder, i Felleskjøpet og de andre aktørene i landbruket. Næringen vår er Norges største hjørnesteinsbedrift og gir store bidrag til samfunnet. Vi har mye å fortelle. Denne årsmeldingen gir noen eksempler på hva vi får til.

Jeg vil takke alle våre kunder, medlemmer, tillitsvalgte og ansatte for det vi i samarbeid klarte å skape i 2013. Jeg ser fram til fortsettelsen.

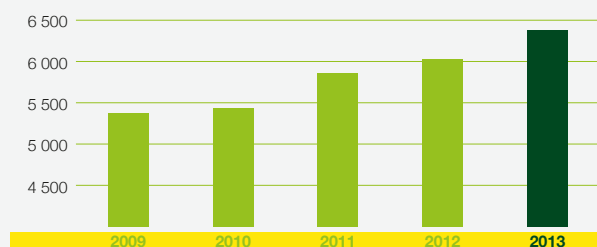
God lesing av årsrapporten!

Nøkkelinformasjon om Felleskjøpet

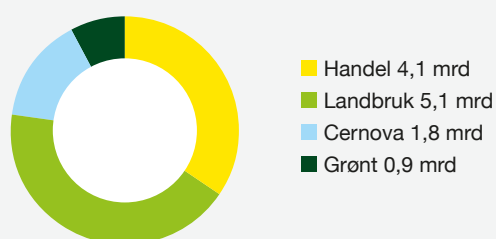
Konsernets driftsinntekter var i 2013 på 11 870 mill. kroner, en økning fra 11 106 mill. kroner i 2012. Omsetning per årsverk viser en klar fremgang og har økt med 17 prosent siden 2010.

ÅR	2013	2012	2011	2010	2009
Omsetning	11 870 037	11 106 124	10 718 183	10 393 218	10 350 011
EBITDA	896 789	589 446	637 477	694 016	653 283
Driftsresultat	625 916	329 176	383 173	441 094	411 521
Resultat før skatt	400 625	169 502	219 130	324 953	250 499
Årsresultat	273 037	120 313	118 786	227 155	190 253
Egenkapitalandel	32,5 %	29,0 %	31,9 %	33,1 %	30,5 %
Egenkapitalavkastning	14,1 %	6,4 %	5,6 %	11,4 %	10,2 %

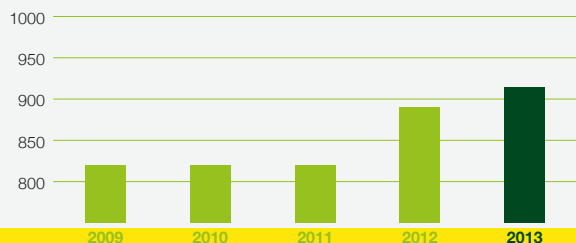
OMSETNING PER ÅRSVERK (tall i tusen)

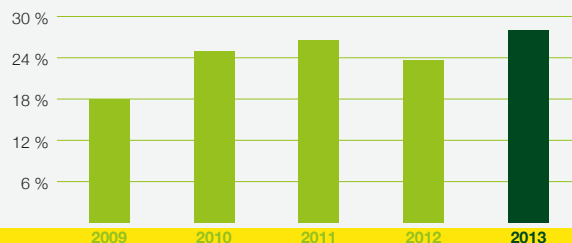
OMSETNING

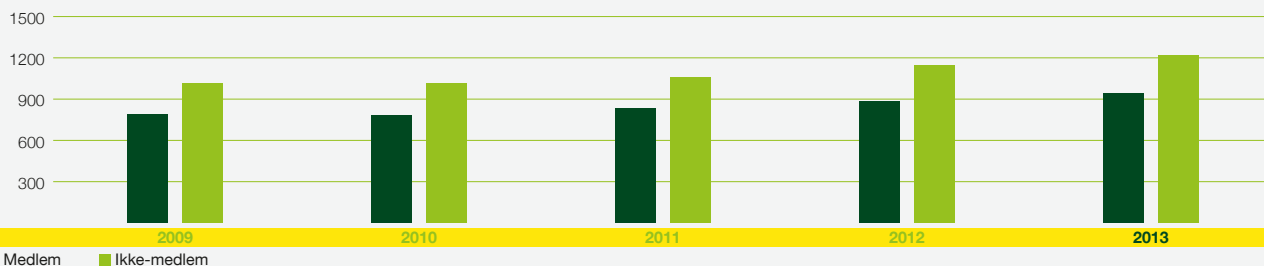
VOLUMUTVIKLING KRAFTFØR (tusen tonn)

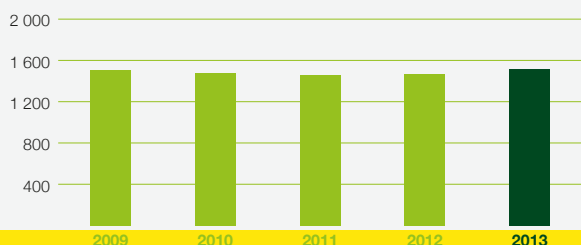
MARKEDSANDEL TRAKTOR

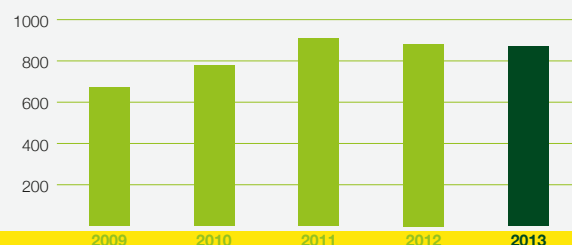
SALG GJENNOM BUTIKK (NOK mill)

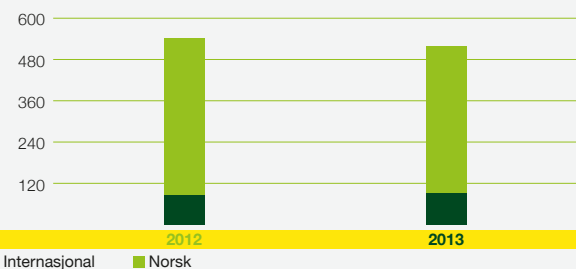
ANSATTE (MORSELSKAPET)

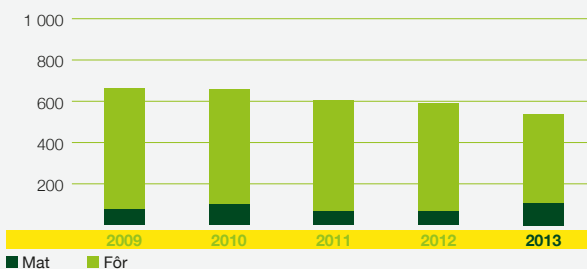
OMSETNING GRØNT (NOK mill)

KORNKJØP INTERNASJONALT/NORSK (tusen tonn)

FELLESKJØPETS KJØP AV NORSK KORN (tusen tonn)

Skandinavias mest moderne fôrfabrikk

Felleskjøpet bygger Skandinavias mest moderne kraftfôrfabrikk. Ny teknologi gjør at fôret blir enda bedre tilpasset husdyrbrukernes behov, og sporbarhet og kvalitetssystemer gjør matråvarene tryggere.

Felleskjøpets nye kraftfôrfabrikk ved Kambo nord for Moss er en av de store industriinvesteringene i fastlands-Norge. Oppgradering av eksisterende anlegg og bygging av en helt ny fabrikk beløper seg til opp mot 250 millioner kroner. Fabrikken spekkes nå med ny teknologi, doubler kapasiteten og blir hovedanlegget i Felleskjøpet Agris fôrproduksjon. Arbeidet er en viktig del av effektiviseringsprogrammet Samkjørt.

– Fabrikken på Kambo får stor betydning for Felleskjøpets konkurransekraft. Produksjonen blir mer kostnadseffektiv og vi får bedre logistikk. Samtidig får vi en kvalitetsstyring og fleksibilitet som gjør at vi vil kunne tilby norske husdyrbønder enda bedre og tryggere kraftfôr, sier direktør for produksjon og vareforsyning, Halfdan Blytt.

Lar tyngdekraften gjøre jobben

Felleskjøpet har selv spesialdesignet fabrikk fra grunnen av for å gi best mulig vareflyt, full sporbarhet og automatisert styring og kontroll av kvaliteten på fôret.

– Vi har tatt de beste maskinene fra de beste maskinbyggerne og kombinert dem på en optimal måte, sier Vebjørn Nilsen som er prosjektleder for utbyggingen.

En smart løsning i vareflyten går på å utnytte tyngdekraften når råvarene flyttes i anlegget. Både store råvarer som korn, og mikroråvarer som vitaminer og mineraler, sendes med heis høyt opp i anlegget, for deretter å kunne «falle» ned gjennom ulike produksjonsprosesser. Ved å bruke tyngdekraften sparer man betydelig med

Den nye kraftfôrfabrikken er mer avansert enn mange installasjoner i oljeindustrien.

Vebjørn Nilsen
PROSJEKTLEDER

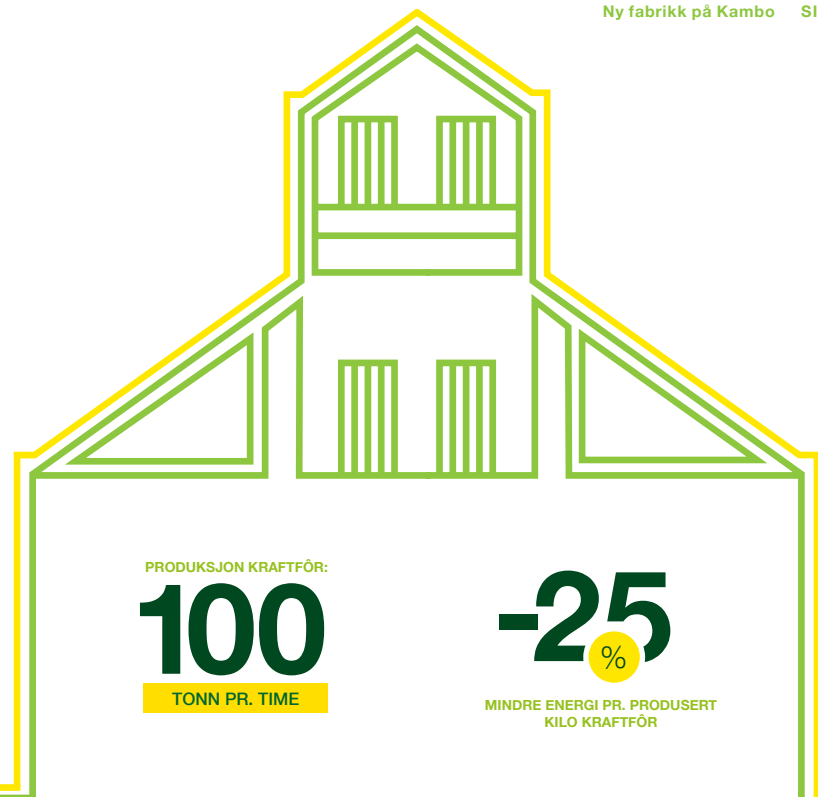
energi. I tillegg er maskinene tilpasset og konstruert slik at de kan styres og kjøres mer optimalt. Dette bedrer energiregnskapet ytterligere.

– Vi gjør Felleskjøpet grønnere, fastslår Nilsen.

Avansert teknologi

Kambo bygges for en kapasitet på over 300 000 tonn kraftfôr pr. år. Det tilsvarer mer enn 30 vogntog med kraftfôr hver eneste arbeidsdag året rundt. Kapasiteten vil ikke bli fullt utnyttet ved oppstart i 2014, men fabrikken bidrar til å redusere produksjonskostnadene betydelig.

– Fabrikken, med nye doseringsveker, automatiserte styresystemer og et stort antall produksjonsresepter, er mer avansert enn mange installasjoner i oljeindustrien. I tillegg håndterer vi biologiske råvarer som alltid vil variere. Vi må derfor hele tiden kunne tilpasse prosessen til nye forutsetninger. Teknologisk føler vi

oss ikke akkurat i oljeskyggen, sier Nilsen.

Viktig for norsk matproduksjon

Satsingen på Kambo er av stor betydning for all norsk matproduksjon.

– Bøndene er avhengig av en fremtidsrettet produsent som leverer fôr av topp kvalitet med full sporbarhet, og som har fleksibilitet til raskt å tilpasse seg nye ønsker og behov fra markedet. Norsk landbruk må ha produksjonsanlegg helt i toppen for å kunne møte internasjonal konkurranse, sier Blytt.

Til slutt handler dette også om maten vi spiser.

– Trygg og god håndtering av råvarer og fôr er en sikkerhet for forbrukerne. I Felleskjøpet er vi svært bevisst vår sentrale plass i matvarekjeden. Utbyggingen på Kambo og oppgradering av Felleskjøpets øvrige fôrfabrikker bidrar til at forbrukerne kan ha tillit til norsk mat, sier Blytt.

NYE KAMBO

- Bedre overvåking og diagnoseverktøy i styresystemet reduserer kostnader til vedlikehold og reparasjoner
- Planlagt 220 000 tonn første driftsår 2015
- Kan bruke 20 flere råvarer enn i dag
- Full sporbarhet for råvarer og ferdigvarer
- Mye ny teknologi, bl.a. fra vindmøller som sparer energi i pelletspresser
- Sikret mot jordskjelv med sin beliggenhet i Oslofeltet

Målingene gir god dokumentasjon som betyr god dyrehelse, optimal drift og bedre økonomi.

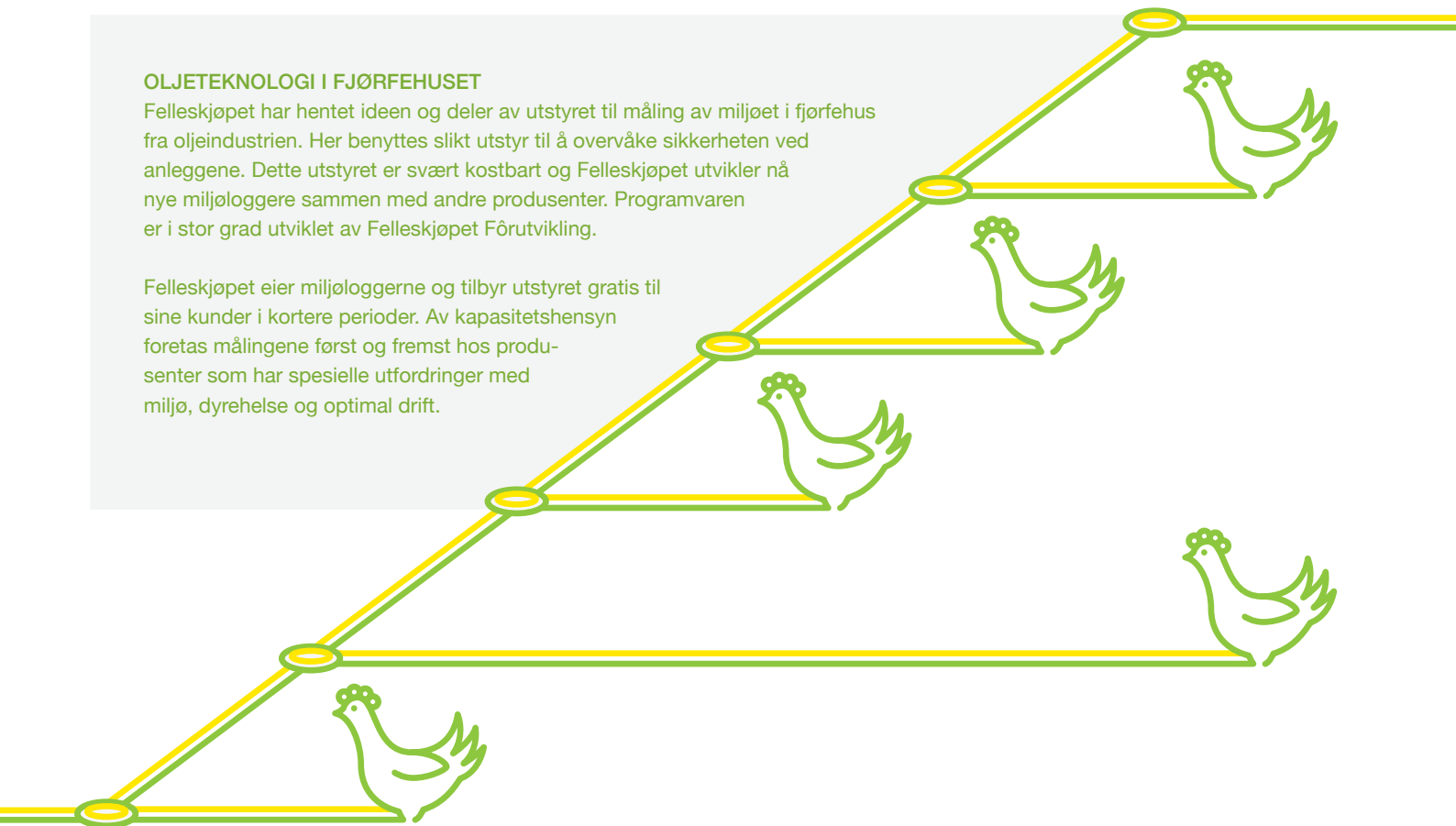
Gorm Sanson

UTVIKLINGSSJEF FELLESKJØPET FØRUTVIKLING

OLJETEKNOLOGI I FJØRFEHUSET

Felleskjøpet har hentet ideen og deler av utstyret til måling av miljøet i fjørfehus fra oljeindustrien. Her benyttes slikt utstyr til å overvåke sikkerheten ved anleggene. Dette utstyret er svært kostbart og Felleskjøpet utvikler nå nye miljølogger sammen med andre produsenter. Programvaren er i stor grad utviklet av Felleskjøpet Førutvikling.

Felleskjøpet eier miljøloggerne og tilbyr utstyret gratis til sine kunder i kortere perioder. Av kapasitetshensyn foretas målingene først og fremst hos produsenter som har spesielle utfordringer med miljø, dyrehelse og optimal drift.

Godt for dyra, godt for lommeboka

Felleskjøpet har begynt med systematisk måling av miljøforholdene i praktisk fjørfehold. Med avansert teknologi kartlegges dyras levevilkår. Det gir god dyrevelferd og bedre inntjening for bonden.

Rett ved kyllingene som tripper rundt matskåla henger de små måleapparatene, godt beskyttet i en liten sylinder av netting. Hver time registrerer disse miljøloggerne temperatur, luftfuktighet, duggpunkt og innholdet av karbondioksid (CO₂) og ammoniakk (NH₃) i lufta ved gulvet der kyllingene oppholder seg.

– Dette er den mest nøyaktige og mest systematiske måten å måle viktige miljøparametre på, sier utviklingssjef Gorm Sanson i Felleskjøpet Fôrutvikling.

Optimalt oppvekstmiljø

Felleskjøpet har det siste året foretatt målinger i rundt hundre fjørfehus over hele landet. Målet er å hjelpe Felleskjøpets kunder til å oppnå optimale forhold for dyra. Et godt oppvekstmiljø er like viktig i fjørfeflokker som blant mennesker. Friske og sunne dyr vokser raskere, spiser mer effektivt og gir totalt sett bedre kvalitet. For bøndene som produserer egg og fjør-

fekjøtt utgjør dette store beløp. For produsenter som leverer 140 000 kyllinger i året, som er dagens konsesjonsgrense, kan forskjellen i fôrforbruk raskt utgjøre 70 000–80 000 kroner pr. år.

– God dyrehelse og god bondeøkonomi går hånd i hånd, sier Sanson.

Han viser til at mens det lenge har vært meget god kontroll på fôret som brukes, har man ikke hatt tilsvarende oversikt over miljøforhold, som kan ha minst like stor betydning for produksjonsresultatene som fôret.

Møter samfunnets krav

Miljømålingene gir unik dokumentasjon. Dette er noe fjørfeprodusentene har stor nytte av også overfor myndighetene. Dette er enda viktigere etter innføring av nytt regelverk i kyllingoppdrett fra 1. juli 2013. Her er det grenseverdier for ulike miljøparametre, som for eksempel karbondioksid- og ammoniakkinholdet

i lufta, samt dyras helsetilstand som avgjør hvor stor produksjon det tillates i fjørfehuset.

– God dokumentasjon kan dermed gi større produksjon og ha stor betydning for inntjeningen, sier Sanson.

Felleskjøpets løsning måler tilstanden i huset over tid, og målingene foretas uten at dyrene forstyrres. Mattilsynets registreringer er basert på stikkprøver, der måling av for eksempel gasskonsentrasjoner kan påvirkes av at dyrene blir forstyrret.

Riktig retning

– Vi mener miljøloggerne er et godt bidrag til å trekke fjørfeholdet i riktig retning både når det gjelder miljø og helse, og for å sikre optimal produksjon. Målingene vil også kunne bety mye for bondens totaløkonomi. De kan bidra til høyere produksjon og bedre utnyttelse av sentrale innsatsfaktorer som fôr og energi, sier Sanson.

Forsyner seg grovt i brødhylla

Mesterbakeren har virkelig truffet nordmenns brødsmak med sitt grovbrød i Grovt og Godt-serien. Hele 4,5 millioner ble solgt i 2013, og det gjør grovbrødet til Norges desidert mest solgte brød.

Grovt og Godt og den nye suksessrike Håndverksserien er resultatet av et kontinuerlig utviklingssamarbeid mellom Mesterbakeren og Rema 1000. Kombinasjonen av Mesterbakerens nye brødkonsepter og Rema 1000s sterkere profilering av brødvarer i sine butikker, har gitt økte andeler i det norske brødmarkedet.

Eksklusive brød

Nordmenn er et brødspisende folk. Årlig kjøper vi brød for nærmere fem milliarder kroner. Brød og brødvarer er en viktig produktgruppe i dagligvarehandelen. Den sterke konkurransen har ført til at tilbud og sortiment er betydelig utvidet de siste årene. Mesterbakeren har møtt kundenes ønsker med blant annet to nye produktserier – Håndverksserien og Grovt og Godt.

Håndverksserien inneholder mer eksklusive brød i alle grovhetsgrader. Brødene er basert på mer påkostede resepter og bakeprosesser som gir brødene god smak og saftighet. Brødene markedsføres under

regionale merkenavn som for eksempel Christiania Bakeri på Østlandet, Stiftstaden Bakeri i Midt-Norge og Bjørgvin Bakeri på Vestlandet. I 2013 er det solgt over ti millioner brød til en verdi av rundt 300 millioner kroner i Håndverksserien.

– Håndverksserien er blitt utrolig populær og har på kort tid vokst til å utgjøre omlag 30 prosent av alle brødene vi selger, forteller Tove Finsrud, direktør for produktutvikling hos Mesterbakeren.

Sunne brød

Grovt og Godt-serien imøtekommer kundenes stadig sterkere fokus på sunn og helse-riktig mat som har økt etterspørselen etter grovt brød. Serien omfatter fire brødtyper, og Grovt og Godt Grovbrød med hele 97 prosent i grovhet, er blitt bestselgeren. Brødet har også vunnet flere tester de siste årene. I 2013 er det solgt 4,5 millioner Grovt og Godt Grovbrød. Det er nesten ett per nordmann og 50 prosent flere enn brød nummer to på bestselgerlisten.

– Brødet er først og fremst godt og saftig og det tilfredsstiller folks ønske om et sunt brød. Samtidig er det barnevennlig fordi det ikke inneholder hele korn, sier Finsrud som forklaring på hvorfor brødet er så godt mottatt. Hun legger til at gode forbrukertester med stor medieoppmærksomhet har gitt ekstra drahjelp.

Kunden styrer

Mesterbakeren utvikler sine brød og brødvarer i nært samarbeid med Rema 1000, samt Norgesmøllene og andre leverandører. Og det er kundenes preferanser som styrer arbeidet. En klar trend de siste årene har vært overgangen til grovere brød.

– I Mesterbakeren følger vi nøye med på trendene i markedet. Vi får mange innspill fra dagligvarebransjen, men arbeider også med forbrukertrender og utviklingen i markedet sammen med Norgesmøllene, som har sin egen utviklingsavdeling for dagligvare. Vi kan med andre ord trekke på mye kompetanse hos flere aktører, sier Finsrud.

Vår nye Håndverksserie er blitt utrolig populær og utgjør 30 prosent av alle brødene vi selger.

Tove Finsrud
PU-DIREKTØR MESTERBAKEREN

BRØDSKALAENS 4 KATEGORIER

Fint

0–25 % sammalt mel eller hele korn

Halvgrovt

25–50 % sammalt mel eller hele korn

Grovt

50–75 % sammalt mel eller hele korn

Ekstragrovt

75–100 % sammalt mel eller hele korn

Sommeren 2013 kastet Mesterbakeren seg inn i det stadig mer spennende knekkebrød-markedet. De nye, sunne knekkebrødene som er hundre prosent grove og Nøkkelhull-merket, er i følge Finsrud svært godt mottatt over hele landet.

Løsninger i hardt vær

Endringer i vær og klima kan bli en av landbrukets store fremtidige utfordringer. Felleskjøpet jobber mye med disse problemstillingene både internt, sammen med våre leverandører og overfor myndighetene.

Vinteren og våren 2013 var et nytt eksempel hva landbruket må være forberedt på ut fra varslene om et «varmere, våtere og villere» klima. En unormal og hard vinter i hele Sør-Norge ødela overvintringen på store grasarealer som måtte sås på nytt. For mange var situasjonen kritisk med tanke på å få nok fôr til dyra. Heldigvis hadde Felleskjøpet nok frø og frøblandinger tilpasset norske forhold. Sommeren ga mange steder gode vekstforhold, men det som skjedde ble en påminnelse om hvor avgjørende det er å ha aktører som Felleskjøpet med kompetanse og kapasitet til å finne løsninger i «hardt vær».

– På grunn av våt og sen vår var såfrøsalget rekordlavt ved utgangen av april. Men da mai var omme, hadde vi solgt langt mer enn noen gang før. Det var en stor utfordring. I løpet av 3–4 uker klarte vi å skaffe og distribuere såfrø til alle som trengte det. Fra en nesten kaotisk start endte det opp med at Felleskjøpet fikk mye skryt for jobben, men jeg vil ikke ha en slik vår igjen med det første, for vi har skrappt lagrene og trenger tid til å fylle opp igjen, sier produkt-sjef for såvarer, Jon Atle Repstad.

Planter for Norge

Når slike hendelser inntreffer, er det ingen automatikk i at Norge kan importere såfrø eller såkorn fra andre land. Vår vekstsesong er kortere og lysere enn de fleste andre steder, og vi må ha sorter som er tilpasset våre forhold. Vi er avhengig av å foredle fram våre egne sorter. I tillegg til dette, har forventninger om endret klima og erfaringer med mye nedbør de siste sesongene, skapt nye utfordringer.

Som landets største såvareleverandør, engasjerer derfor Felleskjøpet seg sterkt i utviklingen av nytt sortsmateriale. Felleskjøpet Agri er største eier i Graminor, som utvikler og foredler fram nye norske sorter av både gras, korn, poteter og bær. Uten Graminor ville norske bønder ikke hatt tilstrekkelig tilgang på sorter tilpasset våre vekstforhold. Felleskjøpets fagfolk har tett kontakt med planteforedlerne i Graminor for å få fram sorter som har riktige egenskaper for de dyrkingstekniske kravene bøndene stiller og de produkttegenskaper som markedet etterspør.

God kontroll gir bonden valg

De siste vekstsesongene har mye nedbør gitt utfordringer i kornproduksjonen. Felleskjøpet er landets største kornhandler og har satt i verk omfattende analyser og kontroll av kornet som kommer inn, slik at det kan sorteres etter kvalitet og egenskaper. Det sikrer riktig bruk av råvarer både til mat og fôr.

Utvikling av resistente sorter, riktig dyrkingsteknikk og behovstilpasset bruk av plantevern er hovedelementene i arbeidet med å sikre høy kvalitet på råvarer til norsk matproduksjon. Felleskjøpet er landets fremste leverandør av produkter og kompetanse innenfor disse områdene. Et varmere klima gir også landbruket nye muligheter. Lengre vekstsesong kan åpne for nye vekster og sorter som gir høyere avkastning.

Det samme gjelder maskiner og utstyr. Felleskjøpet forhandler redskaper og utstyr fra noen av verdens mest anerkjente produsenter. Med sitt totalsortiment tilbyr Felleskjøpet utstyr for alle typer jordarbeiding og dyrkingsteknikker. Felleskjøpets

kunder kan dermed velge løsninger tilpasset sine ønsker og behov.

Beredskap en del av klimautfordringen

Vær- og klimaforhold skaper større usikkerhet rundt produksjon og forsyning av matvarer i store deler av verden. Dette kan få konsekvenser også for Norge, ikke minst fordi vi importerer over halvparten av maten og råvarene våre.

Felleskjøpet har de siste årene reist debatt om vår matvaresikkerhet. Våren 2013 presenterte vi rapporten «Korn og krise», som belyser utfordringene ved at Norge i dag har begrenset beredskap når det gjelder såvarer, mat- og førkorn. Felleskjøpet ser det derfor som en viktig oppgave å skape forståelse for økt matvareberedskap som en del av vår samfunnssikkerhet.

Innovasjonstall 2013

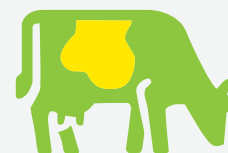
Norsk landbruk er i kontinuerlig utvikling. Med ny teknologi og nye måter å jobbe på skapes nye lønnsomme løsninger. Felleskjøpet Agri er bondens partner i utviklingen av morgendagens landbruk.

2 400 000 000

KR I SPARTE KOSTNADER OG ØKTE INNTEKTER

FÔRUTVIKLING

I løpet av 20 år med investeringer og utvikling har Felleskjøpet Fôrutvikling bidratt til **NOK 2,4 milliarder** i innsparinger og økte inntekter for sine kunder.

30 MILLIONER I GEVINST

MELKEFETT

Nyutviklede FORMEL ProFet har gitt fetere melk og en samlet netto gevinst på rundt **NOK 30 millioner** for melkebøndene.

NOK 70 000 SPART I FÔR

DYREVELFERD

Produsenter som leverer konsesjonsgrensen på 140 000 kyllinger årlig kan spare **NOK 70 000–80 000** i fôrutgifter når dyrevelferden bedres som følge av nye miljøloggere.

PRODUKSJON KRAFTFÔR

300 000

TONN PR. ÅR

EFFEKTIVITET

Felleskjøpets nye fabrikk på Kambo kan produsere **100 tonn kraftfôr** per time når den er ferdig. Dette gir **300 000 tonn kraftfôr** i året.

10 000 000

BRØD SOLGT AV HÅNDVERKERSERIEN

MESTERBAKEREN

Nordmenn kjøper brød for 5 milliarder kroner årlig. I 2013 solgte Mesterbakeren **ti millioner brød** av sin nyutviklede Håndverkerserie.

-25%

ENERGISPARING

Med nye løsninger som tar i bruk tyngdekraften i produksjonen sparer Kambo-fabrikken **25 prosent energi** per produsert kilo kraftfôr.

Felleskjøpet på offensiven

Felleskjøpet blir stadig mer kjent blant forbrukerne. Etablering av butikk i Flåklypa og vår nye reklamefilm «Hundeopprøret» har bidratt sterkt til å ytterligere befeste merkevaren Felleskjøpet i 2013.

Hundeopprøret

Felleskjøpets populære reklamefilm «Bønder i by'n» fikk sin oppfølger i 2013. Denne gangen var det hunden og vårt egenutviklede fôr, Labb, som sto i fokus. Filmen «Hundeopprøret» hadde premiere i november og spiller videre på den gode stemningen fra forrige film.

— Å vinne Gullfisken var en stor opplevelse, og vi er stolte over at vi gikk til topps med «Bønder i by'n». I likhet med forrige film ønsker vi også denne gangen å vise at Felleskjøpet er en faghandel for alle. «Hundeopprøret» er en lun og humoristisk reklamefilm, og vi håper og tror den har en bred appell som vil fenge mange. Om det blir en ny Gullfisk-kandidat er det opp til juryen å bestemme, men vi krysser selvfølgelig fingrene, sier Thoresen. Hundeopprøret skal kjøres på de største TV-kanalene gjennom hele 2014.

Felleskjøpet etablerer seg i Flåklypa

Fredag 8. november 2013 ble det skrevet filmhistorie i Norge da heltene fra hele Norges favorittfilm «Flåklypa Grand Prix» var tilbake. «Solan og Ludvig – Jul i Flåklypa» ble en av årets store kinofilmer og denne gangen kunne innbyggerne i

Flåklypa er genuint folkelig, noe som Felleskjøpet identifiserer seg sterkt med

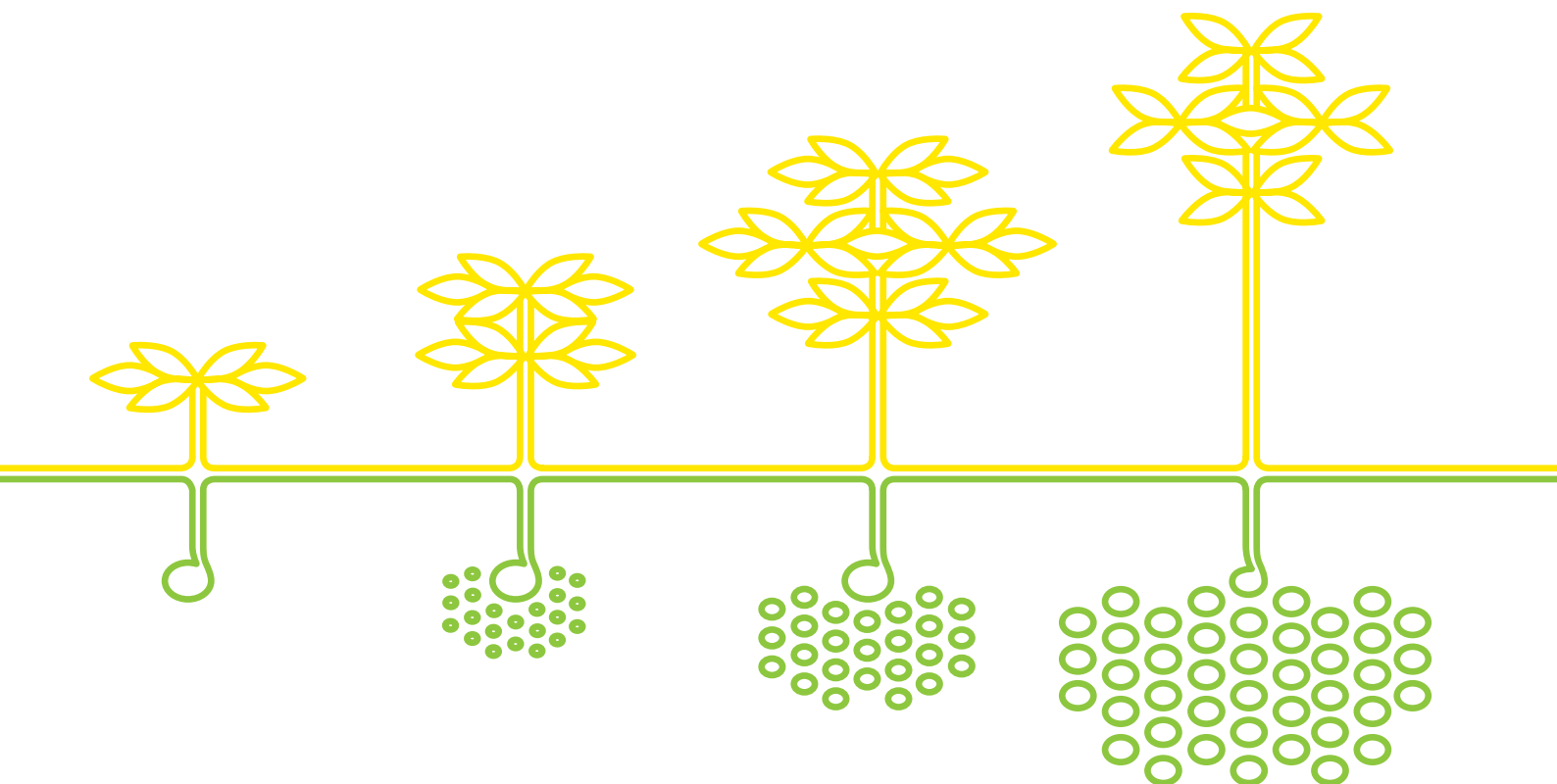
Trond Østby
MARKEDSSJEF, FELLESKJØPET AGRI

den lille byen handle i Felleskjøpets butikk som hadde etablert seg i byen. Felleskjøpet var offisiell samarbeidspartner for filmen, noe som også resulterte i en figur i filmen ikledd den klassiske Felleskjøpet-dressen i tillegg til butikken.

— Flåklypa er genuint folkelig og har mye av det norske lokalsamfunnet i seg. Dette er verdier som Felleskjøpet identifiserer seg sterkt med og derfor har samarbeidet vært en perfekt match for oss. Vi er stolte av å ta del i en slik film og tror vi utfyller bybildet i Flåklypa på en god måte, sier markedssjef Trond Østby i Felleskjøpet Agri.

Det vurderes en oppfølger til årets Flåklypafilm og Felleskjøpet har et ønske om å videreføre samarbeidet slik at Felleskjøpet-butikken også kan holde åpent i en oppfølgerfilm.

SAMARBEID OG EIERSKAP

NORGRO eies 80 prosent av Felleskjøpet Agri gjennom datterselskapet Grønt, og 20 prosent av Gartnerhallen. NORGRO og Gartnerhallen inngikk i 2009 en avtale om at Gartnerhallens salg av planter og settepoteter ble overført til NORGRO. Samtidig fikk Gartnerhallen sin eierposisjon i NORGRO.

Overhalla Klonavlssenter er et såkalt prebasissenter i den statskontrollerte settepotetavlen. Gartnerhallen eier 41,9 prosent av selskapet, mens NORGRO eier 7,6 prosent.

Graminor er et planteforedlingselskap som avler fram nye norske potetsorter og prøver ut utenlandske sorter i Norge. Felleskjøpet Agri er største eier i Graminor med 36,7 prosent.

Nye og bedre potetsorter

Nordmenns potetvaner endrer seg, og Felleskjøpet arbeider aktivt sammen med resten av bransjen for å skaffe potetsortene nordmenn vil ha.

Det er nok ikke så mange som tenker på Felleskjøpet når de velger poteter i butikken. Men Felleskjøpets datterselskap NORGRO har en sentral posisjon i potetmarkedet som landets største leverandør av settepoteter. NORGROs kontraktavlere dyrker over 60 prosent av alle sertifiserte settepoteter i Norge. Felleskjøpet er også største eier i foredlingselskapet Graminor, som avler fram nye norske potetsorter og tester ut hvordan utenlandske sorter passer under våre vekstforhold.

– Felleskjøpet har en svært viktig posisjon i verdikjeden. Vi er et bindeledd mellom forbrukermarkedet, de som lager nye sorter og de som dyrker fram settepoteter til norske potetprodusenter, sier daglig leder Morten Torp i NORGRO.

Økt konkurranse

Forbrukerne legger stadig større vekt på utseende når de kjøper poteter, og mange velger mindre størrelser. Derfor jobber hele bransjen med å framskaffe nye og flere potetsorter å velge mellom.

Vi spiser mye mindre poteter nå enn for 30–40 år siden, men nedgangen i forbru-

ket har flatet ut de siste årene. I gjennomsnitt spiser hver nordmann rundt 20 kilo poteter i året. Det samlede potetsalget i Norge utgjør ca. 1,3 milliarder kroner.

Norske poteter møter imidlertid betydelig konkurranse fra import. I løpet av de siste ti årene har importpotetenes andel av det norske markedet økt fra 20 til 40 prosent.

Nye sorter, friskere poteter

Hele bransjen er opptatt av å styrke norske poteter og norske potetprodusenter i konkurransen mot utenlandsk vare. Det er behov for nye og flere norske sorter med egenskaper som kan konkurrere med de utenlandske potetene. En viktig del av dette arbeidet handler om å produsere friskere poteter som tilfredsstiller kundenes krav.

Felleskjøpet samarbeider med Bama, Gartnerhallen og Overhalla Klonavlssenter for å få fortgang i arbeidet med å utvikle nye norske sorter.

– Vi øker antall sorter under utprøving og vi ønsker å oppformere sortene i et større omfang slik at de kan komme raskt på markedet når etterspørselen er der, sier Torp.

Styrke potetnæringen

– Vårt arbeid har to hovedmål. Vi skal framskaffe settepoteter og dyrkingsråd som gir et godt kommersielt grunnlag både for potetprodusentene og NORGROs egen virksomhet. I tillegg skal vi bidra til å utvikle sorter som kan styrke norsk potetnæring totalt sett. Her er NORGRO en del av Felleskjøpets klare mål om å styrke bøndernes økonomi på kort og lang sikt, sier Torp.

Markedet for settepoteter

Felleskjøpet har rundt 30 dyktige kontraktavlere over hele landet som gjør en viktig jobb med å oppformere sertifiserte settepoteter. Det norske settepotetmarkedet utgjør ca. 7 000 tonn. NORGRO har rundt 65 prosent av dette markedet, og solgte settepoteter for vel 35 millioner kroner i 2013.

I bransjen er man opptatt av å øke bruken av sertifiserte settepoteter. Dette vil kunne utvide sortsalget, gi friskere poteter og generelt fremme kvaliteten på potetene.

Ny flagg- skipbutikk

Felleskjøpet Agri åpnet i februar 2013 sin splitter nye butikk i Åsane.

Flaggskipbutikken utenfor Bergen er en del av en større satsing for å møte etterspørselen og gjøre Felleskjøpet mer tilgjengelig. Med reklamefilmen «Bønder i by'n» fikk mannen i gata for alvor øynene opp for Felleskjøpet og med sentrumsnære butikker skal etterspørselen tilfredsstilles. I hele 2013 har Felleskjøpet opplevd vekst i antall forbrukerkunder, og det er spesielt kategoriene kjæledyr, friluftsliv, hus og hage som lokker forbrukerne til butikkene.

– Vi har vært opptatt av å skape en moderne og forbrukervennlig butikk som samtidig bevarer den krumbufølelsen som Felleskjøpet er så kjent for, sier direktør Handel, Henrik Thoresen.

Butikken i Åsane er landets desidert største Felleskjøpet-butikk med sine 3000 kvadratmeter. I tillegg til selve butikkarealet er det også et stort verksted knyttet til driften. Butikken skal dekke kunder fra et stort geografisk område.

Fet fortjeneste

En fet nyhet fra Felleskjøpet har bidratt til å løse smørkrisen, og gitt melkeprodusentene en merinntekt på minst 30 millioner kroner i 2013.

Allerede før smørkrisen nådde mediene og forbrukernes oppmerksomhet før jul i 2011, var Felleskjøpets forskere i gang med å utvikle et nytt kraftfôr for å få norske kyr til å produsere mer fett i melken. Forskerne forutså at det ville bli underskudd av melkefett i det norske markedet. Samtidig hadde de god kunnskap om hvordan det er mulig å påvirke fettinnholdet i melken gjennom fôring. Et nytt spesialutviklet kraftfôr, FORMEL ProFet, ble lansert høsten 2012. Effekten lot ikke vente på seg. I løpet av få måneder økte fettinnholdet i melken på landsbasis med et par tiendels prosentpoeng. En slik økning har stor betydning for både melkebøndene og meieriindustrien.

Store gevinster for produsentene ...

FORMEL ProFet er et signalfôr for besetninger med særlig lavt fettinnhold i melken. I tillegg har Felleskjøpet oppgradert sine øvrige kraftfôrblandinger, for å sikre høyere fettinnhold også i andre besetninger.

Felleskjøpets FORMEL-kunder har fått full effekt av innsatsen i 2013. Produsenter som benytter fôret har hatt betydelig merinntekt ved at de får bedre betalt for

fetere melk. En norsk gjennomsnittsbesetning som fôrer med FORMEL ProFet kan ha en gevinst på 30 000–40 000 kroner på årsbasis. I store besetninger er det snakk om vesentlig mer.

... og for melke-Norge

Utviklingen av FORMEL ProFet og de andre FORMEL-blandingene har dermed hatt stor betydning for hele melke-Norge. Et forsiktig anslag er at melkeprodusentene i 2013 har fått en samlet netto gevinst på 35–40 millioner kroner. Da er det tatt hensyn til de økte fôrkostnadene som kreves for at kyrne skal produsere mer fett i melken.

I tillegg har dette vært en rimelig måte for å skaffe nok norsk melkefett. Alternativet ville vært å produsere mer melk totalt sett, men med samme fettprosent i melken. Det ville gitt et betydelig overskudd av skummetmelkpulver, som det ville kostet melkebransjen flere titalls millioner kroner å håndtere.

– Det er derfor ikke urimelig å si at norske melkebønder har tjent 40–80 millioner kroner på Felleskjøpets kraftfôrblandinger

i 2013. Forbedringer av fôret betyr mye penger i melkesektoren, der volumene er så store, sier utviklingssjef Leidulf Nordang i Felleskjøpet Fôrutvikling, som står bak det nye fôret.

100 000 tonn mer på to år

Felleskjøpet Agri fortsetter økningen i kraftfôrsalget. I 2013 ble det solgt omlag 900 000 tonn, en økning på godt over 20 000 tonn fra året før. I løpet av 2012 og 2013 er salget økt med nesten 100 000 tonn, like mye som produseres ved en stor norsk kraftfôrfabrikk.

– Vi har hatt en fantastisk utvikling. God og jevn kvalitet, samt dyktig oppfølging av kundene fra våre fagkonsulenter, ligger bak resultatene, sier direktør Divisjon Landbruk, Kristen Bartnes.

I 2013 er det salget av fjørfefôr som har økt mest som følge av økt produksjon av fjørfekjøtt. Salg av drøvtyggerfôr har jevn og positiv utvikling. Det samme har salg av svinefôr, som hadde sterkest økning mot slutten av året. Kraftfôrsalget har økt i nær hele markedsområdet, og spesielt gledelig er veksten i Hedmark.

Norske melkebønder har tjent
40–80 millioner kroner på Felleskjøpets
kraftfôrblendinger i 2013

Leidulf Nordang
UTVIKLINGSSJEF FOR DRØVTYGGERFØR
I FELLESKJØPET FØRUTVIKLING

SALG AV KRAFTFØR:

Tallene inneholder også
salg av tilskuddsfôr og
restkraftfôr.

TOTALT

2013	914 000
2012	890 000
2011	820 000

DRØV

2013	510 000
2012	505 000
2011	457 000

SVIN

2013	177 000
2012	177 000
2011	168 000

FJØR

2013	201 000
2012	183 000
2011	167 000

HEST

2013	11 000
2012	12 000
2011	11 000

Bevisst satsing på forskning og utvikling har satt fôrbransjen i stand til å utnytte mulighetene som ligger i avlsframgang og endret etterspørsel i markedet.

Knut Røflo

ADM. DIREKTØR, FELLESKJØPET FÔRUTVIKLING

Fôrforskning – bedre enn børsen

De siste 20 årene har norske husdyrbønder hatt høyere avkastning på pengene de har investert i Felleskjøpet Fôrutvikling enn det investorene på Oslo Børs har oppnådd.

Felleskjøpet Fôrutvikling er ledende i Norge når det gjelder utvikling av dyrefôr. I forbindelse med feiringen av sitt 20-årsjubileum i 2013, presenterte Felleskjøpets FoU-selskap en imponerende oversikt over resultatene som er skapt i denne perioden.

10-ganger'n

Felleskjøpene og Felleskjøpets kraftfôrkunder har til sammen brukt 225 millioner kroner på Felleskjøpet Fôrutvikling siden etableringen i 1993. I løpet av denne perioden har Felleskjøpet Fôrutvikling tatt fram nye produkter og fôringskonsepter som har gitt Felleskjøp-kundene til sammen 2,4 milliarder kroner i sparte kostnader og økte inntekter. Avkastningen har vært mer enn ti ganger innsatsen. Til sammenligning har verdien av aksjene på Oslo Børs lagt på seg åtte ganger i samme periode.

Kommer alle til gode

Adm. direktør Knut Røflo i Felleskjøpet Fôrutvikling understreket da han la fram beregningene under jubileumsfeiringen, at alle husdyrgrupper har hatt store gevinster av forbedringene.

– Det er viktig å understreke at husdyravl og bøndene selv bidrar sterkt til resultat

forbedringer. Bevisst satsing på forskning og utvikling har imidlertid satt fôrbransjen i stand til å utnytte mulighetene som ligger i avlsframgang og endret etterspørsel i markedet, sier Røflo.

Utvidet internasjonalt samarbeid

I mai 2013 inngikk Felleskjøpet Fôrutvikling en samarbeidsavtale med Lantmännen Landbruk og Agrifirm, som er de største leverandørene av husdyrfôr i Sverige og Nederland. Målet er å styrke selskapenes ledende posisjon innen fôrutvikling.

– Dette er et viktig samarbeid for norske husdyrbønder. Utviklingen innen fôrforskning skjer fort og samarbeidet gir oss muligheter til å tilby nye og bedre fôrløsninger enda raskere, sier Røflo.

Felleskjøpet Fôrutvikling har også et bredt forskernettverk gjennom Intercoop Europe, som er en paraplyorganisasjon for store samvirkeselskaper som leverer driftsmidler til bøndene i Europa. Røflo er for tiden styreleder i fôrkomiteen i Intercoop Europe, og i juni 2013 var Felleskjøpet Fôrutvikling vertskap for komiteens årlige konferanse i Trondheim.

GEVINSTER FOR ALLE HUSDYR

- **Drøvtyggerfôr:** FORMEL Favør, som ble introdusert i 2001, har bidratt til å øke proteininnholdet i melken med 0,1 prosentpoeng. Dette har gitt melkebøndene rundt 800 millioner kroner i økte inntekter.
- **Svinefôr:** Felleskjøpet lanserte i 2007 et nytt fôrvurderingssystem for slaktegris som har spart svineprodusentene for ca. 100 millioner kroner.
- **Fjørfefôr:** De siste 15 årene er fôrforbruket hos slaktekylling redusert med 0,5 kilo. I dag utgjør dette ca. 160 millioner kroner i året. I perioden er innsparingen i fôrkostnader minst 700 millioner kroner.

FELLESKJØPET FÔRUTVIKLING

- **Etablert:** 1993
- **Eiere:** Felleskjøpet Agri, Felleskjøpet Rogaland Agder, Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal
- **Hovedkontor:** Trondheim
- **Virksomhet:** Felleskjøpenes eget FoU-selskap for utvikling av fôr til produksjonsdyr og kjæledyr.
- **Ansatte:** 11
- **Budsjett 2013:** 20,6 millioner kroner

Markedets sterkeste posisjon

Felleskjøpet er ledende innenfor presisjonsjordbruk i Norge. I 2013 leverte vi over 60 traktorer og treskere med satellittbasert autostyring. Felleskjøpet kombinerer utstyr fra ulike leverandører i unike teknologipakker, slik at bonden kan skreddersy behandlingen av jord og planter for å oppnå optimal avling og kvalitet.

Salget av John Deeres sporfølgingsystem AutoTrack er mer enn doblet i 2013.

Bård Svarstad
PRODUKTSJEF

I fremtiden må vi høste mer per arealenhet for å skaffe nok mat til en raskt voksende befolkning. Det er en krevende agronomisk utfordring. I tillegg kan ikke produksjonsøkningen gå ut over miljø og fremtidige produksjonsmuligheter. «Bærekraftig intensivering» blir derfor viktig i fremtidens jordbruk. Og presisjonsteknologi er en nøkkelfaktor.

– Våre leverandører, som John Deere og Kverneland, ligger helt i front innenfor denne teknologien. Samtidig har Felleskjøpet i flere år bevisst bygget opp kompetanse på presisjonsjordbruk tilpasset norske forhold. Vi står godt rustet til å møte den store interessen for denne teknologien, sier produktansvarlig Bård Svarstad.

Etterspørselen etter autostyring er stor. Salget av John Deeres AutoTrac har økt for hvert år og i 2013 solgte Felleskjøpet over 60 enheter.

God økonomi

Presisjonsjordbruk går ut på å benytte avansert teknologi for å tilpasse behandlingen av jord og planter til varierende forhold innenfor samme jorde. Et eksempel er variert tildeling av gjødsel ut fra hvor næringsrik jorda er, eller hvor stort avlingspotensial plantene har. Tilsvarende kan

plantevernmidler tildeles akkurat der plantene trenger det og i riktige doser.

I tillegg til at dette er bra for planter og miljø, er det god økonomi for bonden. Teknologien sørger for at innsatsfaktorene brukes der de trengs og i riktige mengder.

Stadig mer avansert overvåkings- og måleutstyr kombinert med faglig rådgiving bidrar til at arbeidsoperasjonene utføres på rett sted til rett tid for plantevekst, sykdomsutvikling og avlingspotensial.

Presist via mobilnettet

Fra 2013 kunne Felleskjøpet også tilby John Deeres autostyring (AutoTrac) via mobilnettet. Mobil-RTK (Real Time Kinematic) gir helt ned i to centimeters nøyaktighet uten bruk av bakkestasjoner. Systemet har også full repeterbarhet, som betyr at maskinen kjører i nøyaktig samme spor når man kommer tilbake med nye arbeidsoperasjoner gjennom sesongen og år etter år.

Nye anvendelser

Sommeren 2013 tok Eidsvoll Landbruk AS, som driver omfattende planteproduksjon, i bruk presisjonsgjødsling i korn, poteter og gulrot. En Yara N-sensor, som kartlegger vekstenes næringsbehov, ble koplet mot en Kvernelands GeoSpread

gjødselspreder. Sprederen har et veisystem som sørger for å mate ut ønsket gjødselmengde etter for eksempel det behovet som Yara N-sensoren måler. Gjødselmengden kan også styres etter en kartfil som legges inn på forhånd. I tillegg har sprederen satellittstyring som regulerer spredbredden slik at man unngår uønsket dobbeltgjødsling. Koplingen av N-sensoren og gjødselsprederen skjer via en John Deere 2630-skjerm i traktoren. Alt styres fra denne skjermen.

– Spesielt på sandjord var potet- og gulrotplantene jevnere grønne gjennom sesongen. Vi hadde en jevnere plantebestand og avlinger enn tidligere. Det samme så vi i kornåkrene. Samtidig sparte vi gjødsel. Det er ingen tvil om at dette er fremtiden, sier Ketil Langseth som er partner i Eidsvoll Landbruk.

Løkprodusent Nils Henrik Landfald utenfor Hamar var en annen som utvidet bruken av den nye teknologien i 2013. Her ble det monterte satellittantenne både på John Deere-traktoren og maskinen bak, slik at de styrer seg selv uavhengig av hverandre. Traktor og maskin går da i nøyaktig samme spor, selv i sidehellinger. Den høye presisjonen er viktig i radkulturer og åpner for nye bruksmuligheter og større utbytte.

Årsmelding 2013

Felleskjøpet Agri oppnådde i 2013 et av sine viktigste strategiske mål ved ytterligere å styrke sin posisjon i landbruksmarkedet. Resultatene i matmel- og bakerivirksomheten ble også bedret. For hele landbruksnæringen er det viktig å øke kunnskapen om den store betydningen matproduksjonen har i Norge. Felleskjøpet Agri gir et betydelig bidrag i denne sammenhengen.

EIERSTYRING, MEDLEMSENGASJEMENT OG UNGE BØNDER

Felleskjøpet Agri har en gjennomgående styringsstruktur, der medlemmene er organisert i 107 kretser som velger sine representanter direkte til årsmøtet. Representanter for styre og ledelse deltar på samtlige kretsmøter. Dette gir reell eierstyring og skaper stort engasjement blant tillitsvalgte og medlemmer. Årsmøtet og styret er besluttsende organer.

Mye av det løpende arbeidet foregår regionalt gjennom fora for tillitsvalgte som skaper tett kontakt mellom den demokratiske og forretningsmessige delen av foretaket.

Strategi 2012–2016

Hovedområdene i strategien for perioden 2012–2016 er aktivt medlemsengasjement, sterkt fokus på primærvirksomheten, videre satsing på relaterte forretningsområder og optimalisering av driften. Det er oppnådd betydelige resultater

innen alle hovedområder. Styret har vedtatt en rutinemessig evaluering av strategien midt i planperioden.

Unge bønder

Felleskjøpet ser satsing på unge og nye bønder som avgjørende for å sikre rekruttering til næringen og fortsatt norsk matproduksjon. Dette arbeidet er ytterligere forsterket i 2013.

Etablering i landbruket krever betydelige investeringer og stor kompetanse. Det er bred enighet blant medlemmene om at Felleskjøpet som en solid partner, skal bidra til at unge bønder lykkes i etableringsfasen. Felleskjøpets mentorordning, der våre fag- og salgskonsulenter har direkte ansvar for enkeltkunder, er nå fullt operativ. Hittil har over 400 unge bønder hatt mentorbesøk. Også i 2013 ble det arrangert samling for unge bønder, lagt til Lillestrøm i forbindelse med Bedre Landbruk. Ca. 130 unge bønder deltok med stort engasjement.

RAMMEVILKÅR

Landbruket har stor betydning for viktige samfunns mål som matvaresikkerhet, beredskap, sysselsetting og aktivitet i hele Norge. 110 000 arbeidsplasser er direkte tilknyttet norsk matproduksjon. Som landets største leverandør av driftsmidler til landbruket, bidrar Felleskjøpet til at næringen kan fylle sin samfunnsoppgave. Konsernets råvarehandel, matmelproduksjon og bakeridrift er også viktige aktiviteter i den samme verdikjeden for matproduksjon. Rammevilkårene for hele matvarekjeden er derfor viktig for Felleskjøpet. Omdømmebygging og engasjement for rammebetingelsene til næringen er i løpet av året blitt drøftet av de tillitsvalgte, og styret oppfatter at det er stor oppslutning om linjen som er valgt.

Som en viktig samfunnsaktør har Felleskjøpet også reist en debatt om vår beredskap av matkorn, førkorn og såvarer, som en forutsetning for Norges matvaresikkerhet. I utredningen «Korn og krise», som

Felleskjøpet tok initiativet til, anbefales beredskapslagring for både mat- og fôrkorn, samt såvarer.

Felleskjøpet må hele tiden tilpasse seg de rammevilkår og krav vi møter i markedet. Strukturendringer og rask teknologisk utvikling over lang tid har gjort landbruket til en av næringene med høyest produktivitetsvekst i Norge. Felleskjøpet er en viktig del av denne utviklingen. Vårt mål er å tilby produkter og tjenester som ligger i fremste rekke, og som gjør Felleskjøpet til en naturlig samarbeidspartner for dagens bønder. I 2013 har vi lykket godt med dette både når det gjelder fôr, maskiner og utstyr.

I sin regjeringsplattform sier Høyre/Frp-regjeringen som tiltrådte etter valget 2013 at norske matprodusenter skal ha konkurransedyktige rammebetingelser, at regjeringen vil opprettholde jordbruksavtalen og legge vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet i næringen.

Regjeringen har varslet gjennomgang av markedsordningene i jordbruket, der også Norske Felleskjøps rolle som markedsregulator for korn vil bli vurdert. Styret legger til grunn at landbrukspolitikken baseres på landbruks- og matmeldingen som ble vedtatt av Stortinget i 2012, der hovedmålet er å øke norsk matproduksjon i takt med befolkningsveksten.

Det er lite realistisk å øke matproduksjonen uten at økonomien i jordbruket blir styrket, noe som delvis ble fulgt opp i jordbruksoppgjøret i 2013. I oppgjøret fikk Felleskjøpet gjennomslag for bedre økonomi i kornproduksjonen og endringer i tilskudsordningen for matkorn, slik at norsk matkorn styrkes i konkurransen med importerte råvarer. Foran jordbruksoppgjøret i 2014 prioriterer Felleskjøpet tiltak som bidrar til landbruk i hele landet. Blant disse er ytterligere styrking av fraktordningene for kraftfôr. Felleskjøpet er dessuten sterkt opptatt av å øke norsk kornproduksjon for å styrke landets selvforsyning.

BESKRIVELSE AV VIRKSOMHETEN

Felleskjøpet Agri SA er et samvirkeforetak med formål å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt. Vår strategiske ambisjon er å skape bondenytte ved å bidra til bedre lønnsomhet på den enkelte gård og ved å skape resultater i selskapet som kan utvikle virksomheten eller tilbakeføres til medlemmene. Slik arbeider vi for at alle medlemmer skal oppleve Felleskjøpet som sin naturlige samarbeidspartner.

Felleskjøpet er sterkt opptatt av selskapets, bøndenes og landbrukets omdømme som grunnlag for å skape forståelse for norsk matproduksjon. Vi tar samfunns- og miljøansvar, og ønsker å styrke rekruttering til næringen ved å satse på unge bønder, og satser også på videreutvikling av medarbeiderne i selskapet.

Landbruk i hele landet krever politisk vilje til å utjevne forskjeller i produksjonsbetingelser og fraktkostnader. Som forretningsaktør har ikke Felleskjøpet mulighet til å ta større ansvar for dette enn sine konkurrenter.

VIRKSOMHETEN

Felleskjøpet Agri er Norges største leverandør av driftsmidler til landbruket og landets største kornhandler. Selskapet har over tid utviklet tilgrensende virksomhet som er blitt en del av konsernets kjernevirksomhet, som butikk, driftsmidler til grøntsektoren og mel- og bakerivirksomhet.

Hele landbruksvirksomheten, butikk og kjøledyr er organisert i morselskapet. Grøntsektoren betjenes gjennom datterselskapet Grønt. Produksjon av matmel og bakerivirksomheten ligger i datterselskapet Cernova (tidligere Stormøllen).

Effektivisering

Felleskjøpets evne til å drive effektivt, utnytte muligheter i markedet og jobbe kostnadseffektivt i samspill med kunder og leverandører vil bli enda viktigere i tiden framover.

Optimalisering av driften er en pilar i konsernets strategi, og i 2011 ble effektiviseringsprogrammet Samkjørt iverksatt. Programmet er i rute og gir betydelige gevinster. Målet for 2013 om 75 millioner kroner i innsparinger er nådd. For 2014 er målet enda større innsparinger. Eksempelvis har vi over de siste tre år oppnådd 20 prosent produktivitetsvekst i kraftfôrproduksjonen.

Det største prosjektet i Samkjørt er investeringen i ny kraftfôrfabrikk på Kambo. Utbyggingen har stor betydning for Felleskjøpets industristruktur. Andre viktige tiltak i 2013 har vært omlegging av opplegget for bulktransport av kraftfôr. I løpet av året har Felleskjøpet overtatt den delen av Nortransport som tidligere hadde ansvar for planlegging og innkjøp av transport for Felleskjøpet. Deretter er vår eierandel i Nortransport solgt til de øvrige eierne. Omleggingen gir Felleskjøpet full styring med transporten, og kraftfôrkundene får i størrelsesorden 15 millioner kroner lavere årlig fraktkostnad fra omleggingen 1. februar 2014.

Utvikling og nyskaping

Konsernet driver et løpende utviklings- og fornyingsarbeid i alle deler av virksomheten. I hovedsak består dette i utvikling av nye produkter, nye og mer effektive produksjonsprosesser og nye måter å samhandle med kundene på.

En viktig aktør er Felleskjøpet Fôrutvikling, som er landets ledende FoU-miljø på ernæring og føring av husdyr og kjøledyr. I et tett samspill er det i 2013 lansert nytt sortiment innen alle tre hovedgruppene av husdyr.

Felleskjøpet Agri lanserte i 2013 en ny stipendordning for innovative bønder. Stipendene skal stimulere til nytenking og økt verdiskaping i landbruket.

Styrket posisjon i landbruksmarkedet

Felleskjøpet hadde i 2013 framgang på de fleste produktområder i landbruket. Kraft-

fôrsalget fortsatte sin positive utvikling med en samlet volumvekst på 23 000 tonn. Bedre planlegging både av Felleskjøpet og kundene har bidratt til større gjennomsnittsløst. Selv med økt volum, er det kjørt ut 800 færre vogntog fra våre fabrikker. Det har stor betydning både for miljø og kostnader. Plantekultur har samlet sett hatt en stabil utvikling.

Maskiner og utstyr viste svært god utvikling i 2013. Omsetningen av traktor, tresker og redskap (TTR) økte med 19,6 prosent. Salget av John Deere-traktorer har aldri vært større. Innendørsmekanisering vokste med 29,1 prosent. Butikk har en vekst på 5,8 prosent. I butikk inngår kjøledyr, som har økt med hele 10,6 prosent.

Vår og valuta utfordrende for Grønt

En våt og sen vår skapte utfordringer for grøntsektoren og dermed mange av Felleskjøpets aktiviteter som er samlet i det heleide datterselskapet Grønt AS.

Einar Enger
Leder

Gustav Grøholt
Nestleder

Oddhild Saure Bogen
Styremedlem

Jon Erik Lyng
Styremedlem

Anne Jødahl Skuterud
Styremedlem

Erik Bjørnstad
Styremedlem

Hans Kristian Hagen
Styremedlem

Torbjørn Hansen
Styremedlem

Harald A. Lein
Styremedlem

Knut A. Nordmo
Styremedlem

Ellen Anne Bergseng
Styremedlem

Bjørnar Schei
Styremedlem

Det er bred enighet blant medlemmene om at Felleskjøpet som en solid partner, skal bidra til at unge bønder lykkes i etableringsfasen.

Styret
FELLESKJØPET AGRI SA

Til tross for dette oppnådde Grønt en samlet omsetningsøkning i 2013. Resultatet ble imidlertid svakere enn forventet. I tillegg til værforholdene, bidro blant annet valuta-effekter, engangseffekter i forbindelse med omlegginger samt virksomheten i Sverige negativt. Bjerknes Maskinforretning hadde et godt år, og Antra, som er Norges ledende leverandør av løype- og prepareringsmaskiner, gikk også bedre enn forventet.

Blant satsinger i 2013 var etablering av nytt pakkeri i Nordic Garden samt videreutvikling på torvsiden. NORGRO kjøpte i 2013 Gvarv Fruktlager.

Bedre resultat for mel og bakeri

Stormøllen skiftet i 2013 navn til Cernova for tydeligere å kommunisere at selskapet er et næringsmiddelkonsern med mølledrift, bakerivirksomhet og annen aktivitet basert på kornråvarer (cerealier). Cernova omfatter Norgesmøllene, Stormøllen Industri, Norgesbakeriene og Mesterbakeren.

Cernova oppnådde sterk forbedring av konsernresultatet i 2013 fra året før. Det er i hovedsak bakerivirksomheten som står for forbedringen.

Norgesmøllene har i løpet av året effektivisert driften og avklart sin framtidige møllestruktur. Driften i Skien fortsetter gjennom kjøp av møllen fra Skiens Aktiemølle, som overtas 31. august 2015. Det er dermed ikke aktuelt å bygge ny mølle i Larvik i denne omgang.

Mesterbakeren, som er hovedleverandør til Rema 1000, har vedtatt ny bakeristruktur på Østlandet som er tilpasset kjedens vekstambisjoner. Selskapet har vært gjennom betydelige omstillinger som har økt omsetningen og bedret resultatet. Norgesbakeriene leverer blant annet til ICA, som har hatt fallende markedsandeler, men brødsegmentet i kjeden utvikler seg positivt. Her har forbedringer knyttet til kvalitet og lønnsomhet høy prioritet.

YTRE MILJØ OG KVALITET

Klima

Felleskjøpet har klare målsettinger om å minimere negative virkninger på klima og miljø. Flere tiltak er gjennomført, og målbare resultater er oppnådd på områdene energieffektivisering, CO₂-utslipp og avfallshåndtering. Nytt biobrenselanlegg på Stange er tatt i bruk og forsyner kraftfôrfabrikken med CO₂-nøytral energi. Felleskjøpet bruker nå biobrensel som energikilde ved 10 av våre produksjonsanlegg. Mer effektiv logistikk har ført til at vi har kjørt ut større kraftfôrvolum med færre lass.

Kvalitet

Kvalitet er en av tre kjerneverdier i Felleskjøpet. Selskapet jobber systematisk med kvalitetsforbedringer i alle ledd av organisasjonen. Felleskjøpet har et sertifisert kvalitetssystem etter standarden «NS-EN ISO 9001:2008» som dekker hele virksomheten, og revideres årlig.

Som landets største mottaker av korn og såvare, er Felleskjøpet engasjert i kvalitetsarbeidet hos primærprodusentene gjennom Matmerk.

MEDARBEIDERE OG ORGANISASJON I MORSELSKAPET

Helse, miljø og sikkerhet

HMS-arbeidet følges opp gjennom Felleskjøpets eget internkontrollsystem. Plasskoordinator har det samlede ansvar for oppfølging av HMS-arbeid på avdelingsnivå.

Det ble ikke rapportert om ulykker med alvorlig personskade i 2013. Det ble registrert totalt 78 HMS-hendelser, mot 86

foregående år. Styret og ledergruppen har fortløpende fokus på HMS gjennom året. Arbeidsmiljøutvalget (AMU) følger opp enkelthendelser, og det jobbes systematisk med forebygging og opplæring.

Arbeidsmiljø og samarbeidsforhold

Det gjennomføres undersøkelse av medarbeidertilfredshet hvert andre år. Undersøkelsen i 2012 viste gode resultater.

Samarbeidet mellom fagforeninger og bedriftsledelsen har fungert godt. Fagforeningenes involvering i organisasjonsutvikling og tilpasninger er verdifull for medarbeidere og ledelse, både i konkrete prosjekter og i samarbeidsorganer som Bedrifts- og Arbeidsmiljøutvalg. Endring av bedriftens tjenestepensjonsordning har gjennom 2013 vært en krevende prosess, og er et godt eksempel på hvordan de ansattes tillitsvalgte har bidratt positivt med konstruktive og gode innspill.

Ved utgangen av 2013 er antall årsverk i Felleskjøpet 1 445 og antall medarbeidere 1 521. Dette er en økning fra 2012, som i stor grad skyldes utvikling på butikk siden samt overføring av medarbeidere fra Nortransport da Felleskjøpet tok over ansvaret for bulktransporten. Sykefraværet i Felleskjøpet var i 2013 på totalt 4,6 prosent. Dette er en nedgang på 0,2 prosentpoeng fra 2012.

Likebehandling

Konsernet arbeider for å fremme diskrimineringslovens formål.

Felleskjøpet aksepterer ingen form for trakassering eller diskriminering på grunnlag

av kjønn, religion, nasjonal eller etnisk opprinnelse, kulturell bakgrunn, sosial tilhørighet, funksjonshemming, seksuell legning, sivilstand, alder eller politisk oppfatning.

Den kjønnsmessige fordelingen i selskapet er ganske stabil, men fokus på bedre balanse har gitt resultater på noen områder. Blant tillitsvalgte på eiersiden har Felleskjøpet en andel kvinner på ca. 20 prosent. Dette må ses i sammenheng med at kvinner utgjør ca. 10 prosent av medlemmene. Felleskjøpets styre har 3 kvinner av i alt åtte styremedlemmer fra eierne. De ansatte er representert ved fire menn.

Blant ansatte var kvinneandelen i Felleskjøpet på 20 prosent. I konsernledergruppen var det i 2013 to kvinner (vel 20 prosent), mens kvinneandelen på neste ledernivå er ca. 25 prosent.

Etikk

Det gjennomføres en årlig gjennomgang og revidering av selskapets etiske retningslinjer. Retningslinjene gjøres kjent for alle medarbeidere.

Kompetente og motiverte ledere og medarbeidere

Kompetanse er en av våre kjerneverdier. 2013 var det første året med eget lederutviklingsprogram for ledere på de øverste nivåene i selskapet. Gjennom året er prosessene for leder- og medarbeiderutvikling videreutviklet gjennom opplæringsprogram, medarbeidersamtaler og oppfølging etter medarbeidertilfredshetsundersøkelse gjennomført i 2012. Dette er viktig for å sikre utvikling og fornying av kompetanse.

Det er også arbeid i gang med å sette etterfølgerplanlegging mer i system.

FINANSIELL RISIKO

Selskapet er på ulike områder eksponert for finansiell risiko, spesielt valuta, renter og råvarer. Målsettingen er ved bruk av ulike sikringsverktøy å avdempe den finansielle risikoen i størst mulig grad. Endringer i rentenivået vil kunne påvirke våre investeringsmuligheter fremover. Selskapet benytter rente- og valutasikring for å redusere finansiell risiko.

Risikoen for tap på fordringer er vurdert som lav, men kan øke som følge av en eventuell sviktende inntektsutvikling i jordbruket. Selskapet har etablert rutiner for kredittvurdering av kunder i henhold til vedtatt kredittpolicy. Likviditeten i selskapet vurderes som god. Refinansieringsrisikoen er redusert ved at lån forfaller på ulike tidspunkt.

ØKONOMI

Konsernets driftsinntekter var i 2013 på 11 870 mill. kroner, en økning fra 11 106 mill. kroner i 2012. For morselskapet var driftsinntektene i 2013 på 9 216 mill. kroner mot 8 435 mill. kroner i 2012.

Konsernets resultat før skatt og minoritetsinteresser ble i 2013 på 401 mill. kroner. Morselskapets resultat før skatt ble 279 mill. kroner i 2013. Resultatet er påvirket av noen større enkeltposter. Aksjeposten i Moelven Industrier ASA er i konsernregnskapet nedregulert med 67 mill. kroner gjennom året.

Morselskapet har avviklet den ytelsesbaserte pensjonsordningen for sine ansatte, noe som medførte utstedelse av fripoliser knyttet til opptjente rettigheter. I forbindelse med avviklingen av pensjonsordningen er det foretatt en avregning av netto pensjonsforpliktelse, som har redusert personalkostnaden i 2013 med 227 mill. kroner. Denne engangseffekten må ses i sammenheng med at det er foretatt endring av konsernets regnskapsprinsipp for behandling av estimatavvik ved beregning av netto pensjonsforpliktelse. Tidligere har man benyttet korridor ved regnskapsmessig behandling av estimatavvik. Dette innebærer at det er kun estimatavvik utenfor korridoren som resultatføres over gjennomsnittlig løpetid for pensjonsforpliktelsen. Alle estimatavvik vil nå resultatføres umiddelbart når de oppstår. Effekten av prinsippendringen er ført direkte mot egenkapitalen og sammenligningstall er omarbeidet i henhold til nytt prinsipp. Egenkapitalen i konsernet ble redusert med 308 mill. kroner ved overgangen.

Den ytelsesbaserte ordningen er erstattet med en innskuddsbasert ordning fra og med 1. januar 2014, hvor arbeidsgiver skyter inn 5 prosent av lønn mellom 1 og 6 G og 8 prosent av lønn mellom 6 og 12 G. Dette er høyere enn minimumskravene i lov om tjenestepensjon. Overgangen til innskuddsbasert ordning vil gi mer forutsigbare pensjonskostnader fremover.

Konsernets egenkapitalandel er på 32,5 prosent, en økning fra 29,0 prosent i 2012. Totalbalansen er redusert med 137 mill. kroner fra 2012, mens netto rentebærende gjeld er redusert med 11 mill. kroner. Konsernets samlede investeringer i 2013 var på 372 mill. kroner. Tilsvarende tall for 2012 var 426 mill. kroner. Kravene fra våre långivere er innfridd ved utgangen av året.

Konsernets egenkapitalandel, gjeldsnivå og inntjening er fortsatt ikke på målsatt nivå. Styret vil derfor framover ha fokus på tiltak som vil bedre vår langsiktige inntjening og konkurranseevne. En rekke

kostnadseffektiverende og kapitalfrigjørende tiltak er iverksatt.

Det framlagte årsregnskapet gir etter styrets oppfatning et rettviseende bilde av selskapets eiendeler, gjeld, resultat og finansielle stilling i sin helhet pr 31. desember 2013. Årsregnskapet er avgitt under forutsetning om fortsatt drift.

Med bakgrunn i resultatet for 2013 i morselskapet foreslår styret å disponere 40 mill. kroner til etterbetaling til medlemmene, 7,0 mill. kroner til avkastning på innestående individuell egenkapital og 145,4 mill. kroner til annen egenkapital.

Styret retter en stor takk til de ansatte som har bidratt til de gode resultatene i 2013.

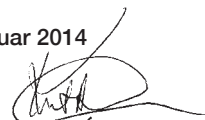
FREMTIDSUTSIKTER

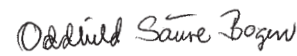
FKA er inne i en god fase og har en solid markedsposisjon innenfor sine satsingsområder. Styret er av den oppfatning at denne utviklingen vil fortsette.

Gardermoen 13. februar 2014

Einar S. Enger, leder

Gustav Grøholt, nestleder

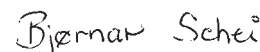

Knut A. Nordmo

Oddhild B. S. Bogen

Ellen Anne Bergseng

Anne Jødahl Skuterud

Harald A. Lein

Bjørnar Schei

Torbjørn Hansen

Hans Kristian Hagen

Erik Bjørnstad

Jon Erik Lyng

John Arne Ulvan, konsernsjef

Resultatregnskap

NOK 1000	NOTE	FKA		KONSERN	
		2013	2012	2013	2012
Driftsinntekter	2	9 215 514	8 435 127	11 870 037	11 106 124
Vareforbruk		-6 888 094	-6 224 677	-8 162 585	-7 874 378
Frakter v/salg		-357 994	-347 344	-562 220	-151 292
Personalkostnader	1,3	-795 135	-1 015 686	-1 336 517	-1 581 135
Andre driftskostnader		-592 831	-577 058	-913 885	-925 742
Ordinære avskrivninger og nedskrivninger	4	-135 184	-116 663	-270 873	-260 270
Tap på fordringer	5	3 719	16 526	1 959	15 869
Sum driftskostnader	1, 2	-8 765 520	-8 264 902	-11 244 121	-10 776 948
Driftsresultat	2	449 994	170 225	625 916	329 176
Finansinntekter	6	108 217	97 140	93 497	59 662
Finanskostnader	6	-279 594	-166 071	-247 908	-205 211
Andel resultat tilknyttede selskaper				-70 880	-14 125
Resultat finansposter	2	-171 377	-68 931	-225 291	-159 674
Resultat før skattekostnad	2	278 617	101 294	400 625	169 502
Skattekostnad	1, 7	-86 248	-15 392	-127 588	-49 189
Resultat etter skatt		192 370	85 902	273 037	120 313
Minoritetsinteresser				18 658	18 939
Resultat etter skatt/minoritet		192 370	85 902	254 380	101 374
Disponering					
Avsatt bonus/etterbetaling		40 000	40 000	40 000	40 000
Avkastning individuell egenkapital		7 007	5 239	7 007	5 239
Overføring individuell egenkapital		0	54 761	0	54 761
Overføring annen egenkapital		145 363	-14 098	226 030	20 313
Sum disponering		192 370	85 902	273 037	120 313

Balanse pr. 31.12.2013

NOK 1000	NOTE	FKA		KONSERN	
		2013	2012	2013	2012
ANLEGGSMIDLER					
Immaterielle eiendeler					
Utsatt skattefordel	1,7	102 405	183 854	128 281	204 469
Andre immaterielle eiendeler og goodwill	4	29 001	2 847	96 417	102 687
Sum immaterielle eiendeler		131 406	186 701	224 698	307 156
Varige driftsmidler					
Tomter, bygninger mv	4	542 214	627 468	1 319 798	1 390 837
Maskinelle anlegg	4	183 637	217 404	494 320	546 052
Anlegg under utførelse	4	159 173	55 075	185 678	73 297
Annet driftsløsøre	4	97 110	89 086	106 312	98 925
Sum varige driftsmidler		982 134	989 033	2 106 108	2 109 111
Finansielle anleggsmidler					
Investeringer i datterselskaper	8	422 777	441 204	0	0
Lån til datterselskaper	14	687 949	704 820	0	0
Investeringer i tilknyttede selskaper/FKV	8	61 002	60 092	570 657	618 858
Lån til tilknyttede selskaper	14	0	0	54 731	30 150
Investeringer i ansvarlige selskaper		500	2 600	6 702	12 556
Investeringer i andre aksjer og andeler		6 702	11 728	37 268	38 219
Langsiktige fordringer andre		85	1 848	17 189	8 193
Pensjonsmidler	1,3	0	0	6 079	0
Sum finansielle anleggsmidler		1 179 015	1 222 292	692 626	707 976
Sum anleggsmidler		2 292 555	2 398 026	3 023 432	3 124 243
OMLØPSMIDLER					
Varebeholdninger	9	1 703 267	1 684 145	2 034 662	2 030 704
Fordringer					
Kundefordringer	5	837 035	777 983	1 125 703	1 052 061
Andre kortsiktige fordringer	5	83 646	180 181	169 117	282 256
Fordringer konsernselskaper	5,14	107 952	70 294	0	0
Sum fordringer		1 028 633	1 028 458	1 294 820	1 334 317
Likvider					
Kontanter, bank – bundne midler		0	0	22 360	19 418
Kontanter, bank – frie midler		3 685	1 837	165 509	169 166
Markedsbaserte aksjer og obligasjoner		185	185	185	185
Sum likvider		3 870	2 022	188 053	188 770
Sum omløpsmidler		2 735 769	2 714 625	3 517 535	3 553 791
Sum eiendeler		5 028 324	5 112 651	6 540 967	6 678 034

Balanse pr. 31.12.2013

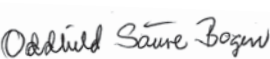
NOK 1000	NOTE	FKA		KONSERN	
		2013	2012	2013	2012
EGENKAPITAL OG GJELD					
Innskutt egenkapital					
Andelskapital		12 894	12 726	12 894	12 726
Overkursfond		0	0	0	0
Annen innskutt egenkapital		0	0	0	0
Sum innskutt egenkapital		12 894	12 726	12 894	12 726
Opptjent egenkapital					
Individuell egenkapital		189 234	189 905	189 234	189 905
Annen egenkapital		1 491 825	1 347 290	1 785 133	1 577 234
Minoritetens andel		0	0	135 860	156 370
Sum opptjent egenkapital		1 681 059	1 537 195	2 110 227	1 923 509
Sum egenkapital	1,10	1 693 953	1 549 921	2 123 121	1 936 235
Avsetning for forpliktelseser					
Pensjonsforpliktelseser	1,3	74 668	356 112	107 643	382 455
Regnskapsmessige avsetninger	13	8 118	11 418	11 080	13 031
Sum avsetning for forpliktelseser		82 785	367 530	118 723	395 486
Annen langsiktig gjeld					
Verdipapirgjeld	11	700 000	0	700 000	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	11,12	500 000	800 000	765 301	1 167 334
Gjeld til andre		3 877	3 860	14 502	39 023
Sum annen langsiktig gjeld		1 203 877	803 860	1 479 803	1 206 357
Kortsiktig gjeld					
Avsatt bonus/avkastning EK		47 007	45 239	47 007	45 239
Gjeld til kredittinstitusjoner/verdipapirgjeld	11	422 473	847 093	793 870	1 154 825
Innskuddsordning	11	544 058	468 142	544 058	468 142
Leverandørgjeld		709 509	745 513	897 769	951 481
Betalbar skatt	7	13 117	21 818	47 536	59 703
Skyldig offentlige avgifter		137 435	112 517	186 507	167 226
Annen kortsiktig gjeld		174 109	139 533	302 574	293 340
Kortsiktig gjeld konsern		2	11 485	0	0
Sum kortsiktig gjeld		2 047 710	2 391 340	2 819 320	3 139 956
Sum gjeld		3 334 372	3 562 730	4 417 846	4 741 799
Sum egenkapital og gjeld		5 028 324	5 112 651	6 540 967	6 678 034

Gardermoen 13. februar 2014

 Einar S. Enger, leder

 Gustav Grøholt, nestleder

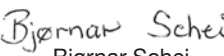

 Knut A. Nordmo

 Oddhild B. S. Bogen

 Ellen Anne Bergseng

 Anne J. Skuterud

 Harald A. Lein

 Bjørnar Schei

 Torbjørn Hansen

 Hans Kristian Hagen

 Jon Erik Lyng

 Erik Bjørnstad

 John Arne Ulvan, konsernsjef

Kontantstrømanalyse

NOK 1000	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
Resultat før skattekostnad	278 617	101 294	400 625	169 502
Periodens betalte skatt	-21 758	-28 411	-59 703	-82 384
Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	-377	-9 837	-18 418	-11 283
Ordinære avskrivninger	135 184	116 663	270 873	260 270
Nedskrivning anleggsmidler	89 855		0	0
Resultatandel fra TS fratrukket utdelinger fra selskapet	0		70 880	14 125
Endring i varelager	-19 121	-36 603	-3 958	13 586
Endring i kundefordringer	-59 052	56 558	-73 642	105 650
Endring i leverandørgjeld	-36 004	89 072	-53 712	24 418
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger i pensjonsordninger	-281 444	43 871	-268 733	53 497
Endring i andre tidsavgrensningsposter	118 404	100 265	110 259	-156 341
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	204 304	432 872	374 471	391 040
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
Utbetalinger på langsiktig lån til datterselskap	0	-131 000	0	0
Innbetalinger på langsiktig lån til datterselskap	16 871	107 200	0	0
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	377	10 426	897	11 283
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-222 206	-148 579	-326 995	-259 492
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler i andre foretak/utbytte TS	8 641	4 090	19 123	120 090
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	-211	-8 640	-21 429	-63 163
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-196 528	-166 503	-328 404	-191 282
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	400 000	0	297 967	0
Innbetaling ved opptak av ny kortsiktig gjeld	75 917	0	0	0
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	0	0	0	-62 566
Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld	-436 102	-179 546	-285 039	-96 246
Innbetalinger av egenkapital	168	135	168	135
Tilbakebetalinger av egenkapital	-671	-264	-671	-264
Utbetalinger av utbytte	-45 240	-53 711	-59 209	-69 541
Utbetaling av konsernbidrag	0	-33 800	0	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-5 928	-267 096	-46 784	-228 482
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	1 848	-726	-717	-28 724
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	2 022	2 748	188 770	217 494
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	3 870	2 022	188 053	188 770

Noter til årsregnskapet

NOTE 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noter. Årsregnskapet er utarbeidet på bakgrunn av de grunnleggende regnskapsprinsipper og i henhold til god regnskapsskikk. Forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn.

Konsernregnskap og konsolidering

Konsernregnskapet presenterer samlet økonomisk stilling, resultat av årets virksomhet og kontantstrømmer for Felleskjøpet Agri SA og datterselskapene. I konsernregnskap inntas selskaper hvor Felleskjøpet Agri SA direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Bestemmende innflytelse anses normalt å foreligge når mer enn 50 % av den stemmeberettigede kapitalen kontrolleres.

Datterselskaper regnskapsføres i konsernregnskapet basert på morselskapets kostpris. Anskaffelseskost tilordnes identifiserte eiendeler og gjeld i datterselskap etter oppkjøpsmetoden. Dette medfører at den bokførte verdien av aksjer og andeler i datterselskaper er eliminert mot egenkapital i datterselskap. Eventuelle mer-/mindreverdi er på oppkjøpstidspunktet er henført til de aktuelle eiendeler/gjeldsposter. Merverdi er som ikke kan henføres til spesielle balanseposter blir klassifisert som goodwill.

Tilknyttede selskap er selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Det vil normalt foreligge med en eierandel på mellom 20 % og 50 %. Det foretas en særskilt vurdering ved hvert enkelt selskap om det er andre forhold enn eierandel som påvirker innflytelsen. Dette kan for eksempel være en aksjonæravtale.

Tilknyttede selskaper inntas i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden. Dette innebærer at konsernets andel av resultat etter skatt i det tilknyttede selskap resultatføres i konsernregnskapet. Andel av resultat reduseres med fradrag for eventuelle avskrivninger på merverdi er som skyldes at kostpris på eierandelen var høyere enn andel av egenkapitalen. Andel resultat tilknyttede selskaper klassifiseres som finanspost. I balansen ligger investeringer i tilknyttede selskaper klassifisert under finansielle anleggsmidler.

Ved innarbeidelse av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper hvor årsregnskapet er i utenlandsk valuta, benyttes sluttkurs for omregning av balansen mens gjennomsnittskurs benyttes for resultatregnskapet. Omregningsdifferanser føres direkte mot egenkapitalen.

Transaksjoner med nærstående parter er foretatt til markedsmessige betingelser. Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskap i konsernet er eliminert.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper som inngår i konsernregnskapet fremgår av note 8.

Inntektsføringstidspunkt

Driftsinntektene presenteres etter fradrag for rabatter, merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter. Inntekt resultatføres når den er oppjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester.

Kostnadsføringstidspunkt

Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Hovedregler for vurdering og klassifiseringer av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, klassifiseres som omløpsmidler. Tilsvarende prinsipper legges til grunn for gjeld.

Anleggsmidler

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom et verdifall ikke forventes å være forbigående.

Immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler består av identifiserte eiendeler samt goodwill i forbindelse med oppkjøp. Goodwill er differansen mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at mer- og mindreverdi er henført til materielle og immaterielle eiendeler. Goodwill avskrives over antatt levetid, sannsynliggjort gjennom foreliggende oppkjøpsanalyser og avhengig av hvilke elementer den representerer, dog aldri over 20 år.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Er virkelig verdi av et driftsmiddel lavere enn bokført verdi, og det antas at dette ikke er forbigående, skrives driftsmidlet ned til virkelig verdi. Kostnader ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig balanseføres. Avskrivninger er lineære over driftsmidlenes økonomiske levetid.

Finansielle eiendeler

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og andre langsiktige investeringer i aksjer og andeler vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen vurderes til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Konsernbidrag til datterselskap, med fradrag for skatt, er ført som økt kostpris for aksjene. Utbytte/konsernbidrag er inntektsført samme år som det er avsatt i datterselskapet/det tilknyttede selskapet.

Når utbytte/konsernbidrag som vesentlig overstiger andel av tilbakeholdt resultat etter kjøpet, anses den overskytende del som tilbakebetaling av investert kapital, og fratrekkes investeringens verdi i balansen.

Realiserte gevinster/tap og eventuelle nedskrivninger av investeringene medtas i resultatregnskapet under finansielle poster.

Felleskjøpet Agri ønsker å skape stabilitet/forutsigbarhet i rentekostnader gjennom rentesikring og bruk av finansielle derivater (renteswapper). De finansielle derivatene som benyttes som sikringsinstrumenter bokføres i henhold til prinsippene for sikringstypen kontantstrømsikring. Sikringsinstrumentene balanseføres ikke. Endringer i markedsverdi på sikringsinstrumentene som gjelder kontantstrømmer senere enn balansedato resultatføres først i den aktuelle regnskapsperiode. Intensjonen er å beholde renteswappene hele løpeperioden.

Omløpsmidler

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Varer

Innkjøpte råvarer og ferdigvarer er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. For korn tillegges påslag for bearbeidingsverdi. Egenproduserte varer i arbeid og ferdigvarer er vurdert til full tilvirkningskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende med fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av fordringene.

EGENKAPITAL

Individuell egenkapital

Samvirkeoven og vedtektene åpner for at deler av overskuddet kan disponeres til individuell egenkapital og gjennom dette tilføres medlemmets kapitalkonto. Medlemskapitalkonto føres i balansen under annen opptjent egenkapital.

Medlemskapitalkonto står tilbake for annen gjeld og vil kunne benyttes til å dekke underskudd dersom selskapet ikke har annen fri egenkapital. Det kan gis avkastning (utbytte) på medlemskapitalkonto, basert på selskapets overskudd maksimalt tilsvarende statsobligasjonsrente + 3 % poeng. Medlemskapitalkonto utbetales over 5 år ved oppsigelse av medlemskap.

Gjeld

Kortsiktig og langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Pensjon

Felleskjøpet Agri SA har avsluttet ytelsesordningen for de ansatte (31.12.13) og pensjonister (31.05.13) i løpet av året. Den ytelsesbaserte ordningen ble også lukket for nye ansatte pr. 31.05.13.

Ytelsesordningen som er avsluttet erstattes av en innskuddsordning for de ansatte i Felleskjøpet Agri SA. Sparesatsene blir på 5 % av lønn mellom 1 og 6 G og 8 % av lønn mellom 6 og 12 G. Innbetalinger til innskuddsordningen kostnadsføres fortløpende.

Delvise uføre og sykemeldte ansatte i Felleskjøpet Agri SA står fremdeles i ytelsesordning. Pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang etc. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Selskapet har i tillegg en mindre ytelsesbasert ordning i Statens Pensjonskasse.

I Felleskjøpet Agri SA sine datterselskaper er det både ytelsesbaserte ordninger og innskuddsordninger.

Ved oppgjør av ytelsesordning resultatføres balanseførte pensjonsmidler og -forpliktelse. Ved endring av regnskapsprinsipp føres effekten av prinsippendringen direkte mot egenkapitalen.

Usikre forpliktelser

Usikre forpliktelser blir regnskapsført dersom det er sannsynlighetsovervekt for at de kommer til oppgjør. Beste estimat benyttes ved beregning av oppgjørsverdi.

De usikre forpliktelsene er klassifisert som langsiktig gjeld.

Innskuddsordning

Felleskjøpet Agri har innskuddsordning for medlemmer, ansatte og organisasjoner innen landbruket. Rente på innskuddene i ordningen er knyttet opp mot innlånsrenten for Felleskjøpet Agri. Etter som det ikke er avtalt tidspunkt for tilbakebetaling, inngår ordningen i kortsiktig gjeld.

Skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall.

ANNET**Valuta**

Gjeld og innskudd i utenlandsk valuta er vurdert til kurs ved regnskapsårets slutt.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

Endring av regnskapsprinsipp

Det er foretatt endring av konsernets regnskapsprinsipp for behandling av estimatavvik ved beregning av netto pensjonsforpliktelse. Tidligere har man benyttet korridor ved regnskapsmessig behandling av estimatavvik. Dette innebærer at det er kun estimatavvik utenfor korridoren som resultatføres over gjennomsnittlig løpetid for pensjonsforpliktelsen. Alle estimatavvik vil nå resultatføres umiddelbart når de oppstår. Effekten av prinsippendringen er ført direkte mot egenkapitalen og sammenligningstall er omarbeidet i henhold til nytt prinsipp.

VIRKNING AV ENDRING AV REGNSKAPSPRINSIPP**Resultatregnskapet**

	FKA	KONSERN
	31.12.2012	31.12.2012
TUSEN KRONER		
Personalkostnad	-48 792	-54 219
Driftsresultat	-48 792	-54 219
Skattekostnad	13 662	15 881
Resultat for perioden	-35 130	-38 338

Balanse

	FKA		KONSERN	
	31.12.2012	01.01.2012	31.12.2012	01.01.2012
TUSEN KRONER				
Eiendeler				
Utsatt skattefordel	124 585	110 922	135 805	119 923
Pensjonsmidler	-113 368	-121 162	-133 116	-148 338
Sum anleggsmidler	11 217	-10 240	2 689	-28 415
Sum eiendeler	11 217	-10 240	2 689	-28 415
Gjeld og egenkapital				
Egenkapital	-320 358	-285 229	-346 712	-308 375
Sum egenkapital	-320 358	-285 229	-346 712	-308 375
Pensjonsforpliktelser	331 575	274 989	349 401	279 960
Sum langsiktig gjeld	331 575	274 989	349 401	279 960
Sum gjeld og egenkapital	11 217	-10 240	2 689	-28 415

NOTE 2 Segmentinformasjon

Konsernets virksomhetsområder er delt inn i følgende områder

2013	LANDBRUK	CERNOVA	GRØNT	ANNET*	KONSERN
Driftsinntekter	9 215 514	1 777 776	871 254	5 493	11 870 037
Vareforbruk	-6 888 094	-829 824	-616 544	171 877	-8 162 585
Frakter ved salg	-357 994	-172 408	-30 239	-1 579	-562 220
Personalkostnader	-795 135	-357 226	-124 901	-59 255	-1 336 517
Ordinære avskrivninger	-135 184	-90 838	-14 221	-30 630	-270 873
Andre driftskostnader/tap på fordringer	-589 113	-241 431	-77 171	-4 211	-911 926
Driftsresultat	449 994	86 049	8 178	81 695	625 916
Finansposter	-171 377	-19 014	-9 030	45 010	-154 411
Andel resultat tilknyttede selskaper	0	-17 021	961	-54 820	-70 880
Resultat før skatt	278 617	50 014	109	71 885	400 625

2012	LANDBRUK	CERNOVA	GRØNT	ANNET*	KONSERN
Driftsinntekter	8 435 127	1 740 782	881 991	48 224	11 106 124
Vareforbruk	-6 224 677	-795 725	-590 540	-263 436	-7 874 378
Frakter ved salg	-347 344	-169 800	-34 796	400 648	-151 292
Personalkostnader	-1 015 686	-369 616	-122 480	-73 353	-1 581 135
Ordinære avskrivninger	-116 663	-100 345	-15 013	-28 699	-260 720
Andre driftskostnader/tap på fordringer	-560 532	-237 659	-88 889	-22 342	-909 422
Driftsresultat	170 225	67 637	30 273	61 041	329 176
Finansposter	-68 931	-27 090	-149	-49 379	-145 549
Andel resultat tilknyttede selskaper	0	-12 665	0	-1 460	-14 125
Resultat før skatt	101 294	27 882	30 124	10 202	169 502

* Annet består av Agri Eiendom, porteføljeselskaper og konsernposter.

NOTE 3 Personalkostnader

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Lønninger, inkl. styret	795 501	735 504	1 204 451	1 199 022
Arbeidsgiveravgift	116 902	105 247	179 722	172 080
Pensjonskostnader	-169 587	138 605	-144 235	161 123
Andre sosiale kostnader	52 319	36 330	96 579	48 910
Sum personalkostnader	795 135	1 015 686	1 336 517	1 581 135

Felleskjøpet Agri SA har i løpet av året avsluttet ytelsesordningen for de ansatte (31.12.13) og pensjonister (31.05.13). Den ytelsesbaserte ordningen ble også lukket for nye ansatte pr. 31.05.13. Ytelsesordningen som er avsluttet erstattes av en innskuddsordning for de ansatte i Felleskjøpet Agri SA. Sparesatsene blir på 5 % av lønn mellom 1 og 6 G og 8 % av lønn mellom 6 og 12 G. Innbetalinger til innskuddsordningen kostnadsføres fortløpende. Delvise uføre og sykemeldte ansatte i Felleskjøpet Agri SA står fremdeles i ytelsesordning. Selskapet har i tillegg en mindre ytelsesbasert ordning i Statens Pensjonskasse. Resterende ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang etc. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi.

Konsernet har endret regnskapsprinsipp vedrørende estimatavvik på beregning ved netto pensjonsforpliktelse, jf. note 1. I Felleskjøpet Agri SA sine datterselskaper er det både ytelsesbaserte ordninger og innskuddsordninger. Felleskjøpet Agri SA og enkelte av datterselskapene har AFP-ordning for sine ansatte. Ordningen er å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men skal inntil videre regnskapsføres som en innskuddsordning.

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Beregnete pensjonsforpliktelser	74 688	1 366 999	201 217	1 584 675
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	0	-1 010 888	-99 654	-1 202 221
Netto balanseført pensjonsforpliktelse	74 688	356 112	101 564	382 455
Nåverdi årets pensjonsopptjening	62 901	58 151	71 079	63 462
Rentekostnad av forpliktelsen/avkastning av midler	-2 380	-6 747	3 837	-7 855
Resultatført virkning av estimatavvik	-17 526	64 937	-22 368	73 161
Administrasjonskostnader	9 197	11 141	13 624	15 595
Resultatført netto forpliktelse v/ avkortning/oppgjør	-227 434		-227 308	-256
Arbeidsgiveravgift av innbetalinger	9 654	9 823	10 570	12 124
Innbetaling innskuddsordninger/annen pensjonskostnad	-4 000	1 300	6 331	4 892
Netto pensjonskostnad	-169 587	138 605	-144 235	161 123

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Diskonteringsrente	4,2 %	4,2 %	4,1–4,2 %	4,0–4,2 %
Forventet lønnsregulering	3,5 %	3,5 %	3,5–3,8 %	3,25–3,50 %
Forventet pensjonsøkning	0,6 %	1,4 %	0,6 %	0,7–1,4 %
Forventet G-regulering	3,5 %	3,8 %	3,5 %	3,0–3,75 %
Forventet avkastning på fondsmidler	4,5 %	4,5 %	4,4–4,5 %	3,6–4,5 %
Forventet årlig avgang før/etter 45 år	2,5 %/1 %	2,5 %/1 %	2,5 %/1–1,5 %	2,5 %/1–1,5 %

Det er benyttet dødelighetstabell K 2013 ved beregning av pensjonskostnad og -forpliktelse

Felleskjøpet Agri SA pr. 31.12.13: Antall ansatte: 1.521 - Antall årsverk: 1.445

Tilsvarende tall for 2012: Antall ansatte: 1.471 - Antall årsverk: 1.398

Godtgjørelser

Personalkostnadene inkluderer kr 2.665.644 i lønn og andre avgiftspliktige tilleggssytelser til konsernsjef, og kr 2.115.250 i godtgjørelse til styrets medlemmer. Konsernsjef har en ansettelsesavtale med pensjon som utgjør 66 % av lønn fra fylte 62 år. Det foreligger ingen avtale om bonus.

REVISOR	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Lovpålagt revisjon ekskl.mva	1 054	1 030	3 484	3 943
Andre revisjonstjenester	438		438	
Andre attestasjonstjenester ekskl.mva	60	177	105	226
Skatterådgivning ekskl.mva	0	0	65	91
Andre tjenester ekskl.mva	2 010	60	2 410	649
Totalt	3 562	1 267	6 502	4 169

Andre tjenester i FKA består hovedsakelig av rådgivning og i forbindelse med ERP-prosjektet. Andre tjenester i konsern omfatter i tillegg rådgivning ved transaksjoner og annen teknisk regnskapsmessig bistand.

NOTE 4 Varige driftsmidler og andre immaterielle eiendeler

FKA	BYGNINGER		MASKINELLE	ANLEGG	ANLEGG U/UT- FØRELSE	ANNET DRIFTS- LØSØRE	GOODWILL	ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER	TOTAL
	TOMTER	MV	ANLEGG						
Anskaffelseskost pr. 1.1.	45 359	1 379 816	957 013	55 075	360 986	16 048	1 000	2 815 297	
Årets tilgang		30 372	17 724	104 098	41 045		28 967	222 206	
Årets avgang til kostpris	4 489	239 851	210 882		51 418	2 495		509 135	
Anskaffelseskost pr. 31.12.	40 870	1 170 338	763 855	159 173	350 613	13 553	29 967	2 528 369	
Sum akk. av- og nedskrivninger pr 31.12.		668 994	580 218		253 503	13 553	966	1 517 233	
Bokført verdi pr. 31.12.	40 870	501 344	183 637	159 173	97 110	0	29 001	1 011 135	
Benyttet avskrivningssats	0 %	2–4 %	15 %	0 %	15–33 %	20 %	0–10 %		
Årets av- og nedskrivninger		31 249	67 862		33 261	1 847	966	135 184	
Gevinst på salg i 2013			252		125			377	

FKA – KONSERN	TOMTER	BYGNINGER	MASKINELLE	ANLEGG	ANNET	ANDRE		TOTAL
		MV	ANLEGG	U/UT-FØRELSE	DRIFTS-LØSØRE	GOODWILL	IMMATERIELLE EIENDELER	
Anskaffelseskost pr. 1.1.	133 918	2 056 163	1 946 311	73 297	469 259	415 486	29 729	5 124 164
Årets tilgang	456	54 416	69 866	126 760	44 077	2 250	29 170	326 995
Årets avgang til kostpris	4 795	173 383	211 582	14 379	52 599	2 495	0	459 233
Anskaffelseskost pr. 31.12.	129 579	1 937 196	1 804 595	185 678	460 737	415 241	58 899	4 991 926
Sum akk. av- og nedskrivninger pr 31.12.	25	746 953	1 310 275	0	354 425	368 029	9 694	2 789 401
Bokført verdi pr. 31.12.	129 554	1 190 243	494 320	185 678	106 312	47 212	49 205	2 202 525
Benyttet avskrivningssats	0 %	2–4 %	10–15 %	0 %	15–33 %	10–20 %	0–10 %	
Årets av- og nedskrivninger	240	54 648	137 138	0	37 247	37 936	3 665	270 873
Gevinst på salg i 2013		17 623	252		543			18 418

BOKFØRT GOODWILL OG IMMATERIELLE EIENDELER I KONSERNREGNSKAPET

CERNOVA :	GRØNT:	FKA:	
Norgesmøllene	8 526 NORGRO AS	10 546 Orkel AS	28 001
Mesterbakeren-selskapene	6 112 Reinhardt Maskin AS	3 750 Annet	1 000
Opus Ingredients AS	24 980 Weibulls Horto AB	5 723	
	Antra AS	3 459	
	Bjerknes Maskinforretning AS	9 422	
	GRØNT AS	3 379	
	39 618	27 799	29 001

Sum goodwill og andre immaterielle eiendeler
96 418

Immaterielle eiendeler består hovedsakelig av kundekontrakter og varemerker i Cernova konsern og Grønt konsern.

NOTE 5 Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Kundefordringer	844 935	787 152	1 136 225	1 064 104
-Avsatt til tap på kundefordringer	-7 900	-9 169	-10 522	-12 043
Bokførte kundefordringer	837 035	777 983	1 125 703	1 052 061
Andre kortsiktige fordringer	83 646	180 181	169 117	282 256
Fordringer konsernselskaper	107 952	70 294	0	0
	1 028 633	1 028 458	1 294 820	1 334 317

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Konstaterte tap på fordringer	3 459	7 488	5 226	7 946

NOTE 6 Finansinntekter og finanskostnader

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
FINANSINTEKTER				
Aksjeutbytte	19 573	28 337	20 688	3 666
Renter datterselskap	27 901	31 715	0	0
Andre renteinntekter	8 204	8 702	17 753	20 005
Agiovinning	46 779	20 578	49 678	23 008
Andre finansinntekter	5 760	7 808	5 378	12 983
Sum finansinntekter	108 217	97 140	93 497	59 662

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
FINANSKOSTNADER				
Rentekostnader	115 225	118 694	167 617	171 393
Agiotap	55 669	20 286	56 868	30 839
Andre finanskostnader	18 844	19 633	23 422	2 978
Nedskrivning av finansielle eiendeler	89 855	7 458	0	0
Sum finanskostnader	279 594	166 071	247 907	205 211

NOTE 7 Skatt

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Betalbar skatt fremkommer slik				
Ordinært resultat før skatt	278 617	101 294	400 625	169 502
Permanente forskjeller	-623	6 735	89 435	20 960
Nedskrivning aksjer/lån	89 855	3 490		1 203
Mottatt utbytte	-19 573	-28 337	-5 808	-2 661
Andre skattefrie/-pliktig inntekter/kostnader	563	607	-4 765	19 679
Skattemessig resultat ANS / KS	172	1 923	172	1 923
Endring midlertidige forskjeller	-278 374	14 358	-255 737	34 160
Underskudd til fremføring			-123	
Avsatt bonus/avkastning individuell EK	-47 007	-45 239	-47 007	-45 239
Grunnlag betalbar skatt	23 630	54 831	176 792	199 527
Betalbar skatt på årets resultat	6 616	15 353	49 502	55 868

Årets skattekostnad fremkommer slik

Betalbar skatt på årets resultat	6 616	15 353	49 502	55 868
Skatt på utbytte				0
Betalbar formuesskatt 0,3 %	6 500	6 465	6 500	6 465
Endring utsatt skattefordel	73 191	5 611	71 313	-24
Avregning betalbar skatt tidligere år	-60	-12 037	273	-13 110
Årets totale skattekostnad	86 248	15 392	127 588	49 199

FORTS.	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Avstemming fra nominell til faktisk skattesats				
Resultat før skatt	278 617	101 294	400 625	169 502
Forventet inntektsskatt 28 %	78 013	28 362	112 175	47 461
Permanente forskjeller	-174	1 886	25 042	3 745
Avsatt bonus/avkastning individuell EK	-13 162	-12 667	-13 162	-12 667
Nedskrivning finansielle eiendeler	25 159	977		337
Mottatt utbytte	-5 480	-7 934	-1 626	-745
Andre poster	158	170	3 243	-541
Resultat deltagerlignede selskaper	48	538	48	151
Goodwill avskrivninger			1 231	3 084
Andel resultat fra TS			-4 342	3 955
Endring permanente forskjeller tidligere år	-1 021	-2 405	3 230	-2 045
Endring av vurdering utsatt skattefordel	-3 792		-4 751	
Formuesskatt	6 500	6 465	6 500	6 465
Skattekostnad	86 248	15 392	127 588	49 199
Betalbar skatt i balansen fremkommer slik				
Betalbar skatt på årets resultat	6 616	15 353	49 502	47 793
Betalbar skatt fra tidligere år			-8 466	5 420
Skatt avgitt konsernbidrag				
Skatt på utbytte				
Betalbar formuesskatt	6 500	6 465	6 500	6 465
Innfusjonerte selskaper				
Sum betalbar skatt	13 116	21 818	47 536	59 678
Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt				
Fordringer	13 736	11 501	19 868	14 760
Varebeholdning	44 210	29 820	53 732	33 128
Driftsmidler	235 530	257 174	200 662	177 575
Gevinst- og tapskonto		-11 324	-3 265	-15 578
Pensjonsmidler/-forpliktelse	74 668	356 112	101 564	382 455
Avsetninger	11 134	13 339	4 465	13 031
Sum midlertidige forskjeller	379 277	656 622	377 026	605 371
Underskudd til fremføring			98 948	124 874
Grunnlag utsatt skattefordel	379 277	656 622	475 974	730 246
Balanseført utsatt skattefordel	102 405	183 854	128 513	204 469
	27 %	28 %	27 %	28 %

NOTE 8 Aksjer/andeler i datterselskaper og tilknyttede selskaper**Datterselskaper direkte eiet av FKA**

	FORRETNINGS- ADRESSE	EIERANDEL/ STEMMEANDEL	FOREL. RES. E. SKATT 2013	EGENKAPITAL 2013	ANDEL EGEN- KAPITAL 2013	BOKFØRT VERDI 2013	BOKFØRT VERDI 2012
Agri MI AS	Gardermoen	100,0 %	-88 444	239 861	239 861	239 861	323 063
Agri Eiendom AS*	Oslo	100,0 %	42 543	119 531	119 531	115 556	48 336
Dtech AS	Trondheim	100,0 %	-113	39 884	39 884	18 000	18 000
Asfalt og betongmaskiner	Trondheim	100,0 %	1 068	8 017	8 017	15 000	15 000
Namdal Kornsilø og Mølle AL	Overhalla	92,0 %	2 376	21 788	20 045	12 130	12 130
Labb AS (Tidligere LIM AS)	Trondheim	100,0 %	-28	5 391	5 391	5 334	5 334
Agripet AS*	Gardermoen	100,0 %	-636	-4 678	-4 678	4 010	4 010
Trondheim Kornsilø AS	Trondheim	100,0 %	26	4 269	4 269	4 000	4 000
SalgsCompagniet AS	Drammen	91,0 %	315	3 084	2 806	3 500	3 500
Frode Utsi AS	Tana	90,9 %	-1 112	4 768	4 334	3 150	3 150
Furene Eiendom AS**	Stange	100,0 %	500	1 830	1 830	1 728	50
Rishaug Holding AS*	Trondheim	100,0 %	742	-2 300	-2 300	144	144
Norske Felleskjøp SA	Oslo	96,0 %	433	9 424	9 047	135	135
Cernova AS*	Bergen	66,0 %	31 562	273 111	180 253	132	132
GRØNT AS*	Gardermoen	100,0 %	-4 266	66 178	66 178	100	100
Nortransport AS***	Stange	70,2 %	0	0	0	0	3 679
Agro Nord AS****	Tromsø	100,0 %	0	0	0	0	441
Orient Import AS	Bodø	51,0 %	-123	2 319	1 183	0	0
Kvernkallen AS	Trondheim	100,0 %	45	-9 992	-9 992	0	0
Melhus Kornsilø og Mølle AS	Melhus	66,0 %	-259	-48	-32	0	0
Sum investeringer i datterselskaper						422 777	441 204

* Selskapene er morselskap i underkonsern og foreløpig resultat og egenkapitalen i noten er konserntall

** Selskapet har endret navn fra Agri Transport AS

*** Nortransport AS er klassifisert som tilknyttet selskap pr 31.12.2013 på grunn av redusert eierandel gjennom fisjon og salg

**** Selskapet er avviklet i 2013

Datterselskaper eiet av datterselskaper som inngår i konsernregnskapet

AGRI EIENDOM AS	GRØNT AS	RISHAUG HOLDING AS
Agri Eiendom Buvika AS (100 %)	Bjerknes Maskinforretning AS (100 %)	AgriNova Holding AB (100 %)
Agri Eiendom Stavanger AS (100 %)	Reinhardt Maskin AS (100 %)	
AgriNova Svenska AB (100 %)	Ole Chr. Bye AS (100 %)	AGRIPET AS
Norgesbakeriene Eiendom AS (100 %)	NORGRO AS (80 %)	AgriPet AB (100 %)
Tungasletta 8 AS (50,1 %)	Dryppvanning AS (100 %)	
	Antra AS (100 %)	
CERNOVA AS	Nordic Garden AS (50,01 %)	
Norgesmøllene AS (100 %)	Degernes Torvstrøfabrikk AS (51 %)	
Stormøllen Industri AS (100 %)	Weibulls Horto AB (100 %)	
Opus Ingredients AS (66 %)	Weibulls Horto A/S (100 %) Danmark	
Cernova Trading AS (100 %)	Gulläkers AB (100 %)	
Norgesbakeriene Holding AS (100 %)	Bäckfors Gräv AB (100 %)	
Norgesbakeriene AS (100 %)		
Mesterbakeren Holding AS (100 %)		
Mesterbakeren AS (100 %)		

	FORRETNINGS- ADRESSE	EIERANDEL/ STEMME- ANDEL	BOKFØRT VERDI 31.12.12	TILGANG/ AVGANG	RESULTAT- ANDEL*	ANDRE ENDRINGER	BOKFØRT VERDI 31.12.13
Tilknyttede selskaper bokført etter egenkapitalmetoden i konsern							
Moelven Industrier ASA	Moelven	16,0 %	277 938	0	-66 538	0	211 400
Skånemøllan AB	Skåne	18,2 %	60 127	0	0	-2 120	58 008
Toten Holding AS	Østre Toten	50,0 %	60 721	135	-5 317	0	55 539
Landkreditt Finans AS	Ålesund	34,0 %	46 471	0	5 981	0	52 452
Bergensbakeriet AS	Bergen	40,0 %	36 188	10 960	-7 543	0	39 605
Nærbakst AS	Tønsberg	49,0 %	39 342	0	-3 341	0	36 001
Graminor AS	Hamar	36,7 %	23 458		2 715	-601	24 622
ANS Møre og Romsdal Kornsilo	Vestnes	50,0 %	18 024		250	-229	18 045
Nortransport AS	Stange	40,0 %	0	11 262	0	0	11 262
Komatsu Forest AS	Stange	40,0 %	11 162		1 076	-1 200	11 038
Bakst Holding AS	Mo	40,0 %	5 719	0	4 712	-399	10 032
Bakehuset Nord-Norge Holding AS	Tromsø	36,0 %	4 684	7 579	-2 301	0	9 962
Andøytorv AS	Andøy	20,0 %	4 515	0	361	0	4 876
Agrol AS	Oslo	50,0 %	4 646		750	-968	4 428
Tor Sevaldsen Produksjon AS	Kristiansund	40,9 %	7 211	0	-2 809	0	4 402
Kimen Såvarelaboratoriet AS	Ås	34,0 %	3 754	0	218	0	3 972
FK Förutvikling BA	Trondheim	50,0 %	2 885	0	146	0	3 031
Vekstmiljø AS	Sandnes	20,0 %	2 931		600	-555	2 976
Agrikjøp AS	Oslo	21,0 %	2 067	0	532	-277	2 322
Mel-Companiet AS	Danmark	20,0 %	2 098	560	-423	0	2 235
Norwegian Cargosurvey AS	Oslo	32,0 %	1 664	0	48	0	1 712
Scandinavian Poultry Research AS	Våler	49,0 %	957	0	-20	0	937
Norsvin International AS	Hamar	21,2 %	148	0	0	497	645
Sagaplant AS	Akkerhaugen	25,0 %	500	0	0	0	500
Surnadal Havelager AS	Surnadal	40,7 %	277	0	23	0	300
AS Felleskaia	Alta	33,3 %	193	0	0	0	193
Team Vekst AS	Bergen	40,0 %	125	0	0	0	125
Opplysningskontoret for Brød og Korn AS	Oslo	50,0 %	37	0	0	0	37
Brimis Kjøken AS*	Lom	49,0 %	1 014	-1 014	0	0	0
Sum investeringer i tilknyttede selskaper – Konsern (egenkapitalmetoden)			618 858	29 482	-70 880	-5 852	570 657

* Aksjeposten er solgt pr 31.12.2013

Felleskjøpet Agri eier 16 % av Moelven Industrier ASA. Aksjeposten er eid av Agri MI AS som er et heleid datterselskap av Felleskjøpet Agri SA. Investeringen er klassifisert som investering i tilknyttet selskap og inntas etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Betydelig innflytelse anses å foreligge gjennom aksjonærvtale med Eidsiva Vekst AS.

	FORRETNINGS- ADRESSE	EIERANDEL/ STEMMEANDEL	BOKFØRT VERDI 31.12.13	BOKFØRT VERDI 31.12.12
Tilknyttede selskaper bokført etter kostmetoden i FKA				
Landkreditt Finans AS	Ålesund	34,0 %	37 400	37 400
ANS Møre og Romsdal Kornsilo	Vestnes	50,0 %	13 848	13 848
Komatsu Forest AS	Stange	40,0 %	4 000	4 000
Kimen Såvarelaboratoriet AS	Ås	34,0 %	2 720	2 720
Nortransport AS*	Stange	40,0 %	1 677	0
Scandinavian Poultry Research AS	Våler	49,0 %	490	490
Graminor AS	Hamar	36,7 %	350	350
AS Felleskaia	Alta	33,3 %	200	200
Norwegian Cargosurvey AS	Oslo	32,0 %	190	190
Surnadal Havelager AS	Surnadal	40,7 %	77	77

FORRETNINGS- ADRESSE	EIERANDEL/ STEMMEANDEL	BOKFØRT VERDI 31.12.13	BOKFØRT VERDI 31.12.12
FORTS.			
FK Fôrutvikling BA	Trondheim	50,0 %	50
Norsvin International AS	Hamar	21,2 %	1
Brimis Kjøken AS**	Lom	49,0 %	0
Sum investeringer i tilknyttede selskaper – FKA (kostmetoden)		61 002	60 092

* Nortransport AS er klassifisert som tilknyttet selskap pr 31.12.2013 på grunn av redusert eierandel gjennom fisjon og salg

** Aksjene i selskapet er solgt 31.12.2013

NOTE 9 Varer

SPESIFIKASJON	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Råvarer	281 665	209 657	327 205	256 129
Korn	467 519	587 338	525 733	670 404
Varer under tilvirkning/egenproduserte ferdigvarer	141 399	127 838	189 218	174 239
Handelsvarer	812 684	759 312	992 506	929 932
Sum varer	1 703 267	1 684 145	2 034 662	2 030 704
Kostpris varebeholdning	1 747 476	1 713 965	2 092 465	2 070 656
Nedskrevet for prisfallsrisiko og ukurans	44 210	29 820	57 803	39 952
Sum varer	1 703 267	1 684 145	2 034 662	2 030 704

NOTE 10 Egenkapital

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Egenkapital 01.01.	1 549 921	1 509 385	1 936 235	1 867 555
Endring innbetalt selskapskapital/aksjekapital	168	209	168	209
Tilgang/avgang minoritet			-16 520	-3 540
Utbytte til minoritet			-13 967	-15 830
Andre EK-endringer	-1 499	-336	-8 825	12 767
Årets resultat	192 370	85 902	273 037	120 313
- avsatt bonus/avkastning ind. EK	-47 007	-45 239	-47 007	-45 239
Egenkapital 31.12.	1 693 953	1 549 921	2 123 121	1 936 235

NOTE 11 Verdipapirgjeld og annen rentebærende gjeld

VERDIPAPIRGJELD FKA	OPPTAKSÅR	VALUTA	FORFALL	2013	2012
				PÅLYDENDE	PÅLYDENDE
NO 001 0236136*	2010	NOK	2013		400 000
NO 0010671233	2013	NOK	2018	500 000	
NO 0010671480	2013	NOK	2016	200 000	
Sum verdipapirgjeld				700 000	400 000

* Klassifisert som kortsiktig i 2012

LANGSIKTIGE LÅN	FKA 2013	FKA 2012	VALUTA	KONSERN 2013	KONSERN 2012	VALUTA
	Gjeld til kredittinstitusjoner	500 000	800 000	NOK	765 301	1 167 334
ÅR	2014	2015	2016	2017	SENERE	TOTALT
Avdragsplan gjeld til kredittinstitusjoner konsern	46 634	557 477	54 614	50 217	56 359	765 301
TREKKFASILITETER	FORFALL					
Trukket 500 000 av en ramme på 500 000	21.04.15					
Trukket 300 000 av en ramme på 550 000	21.12.16					
Trukket 0 av en ramme på 350 000	07.06.16					

Gjennomsnittlig rente Nibor 3 mnd + margin som varierer mellom 67,5 og 365 punkter

Finansielle instrumenter

Felleskjøpet Agri SA har følgende renteswapper som er holdt utenfor balansen:

VIRKELIG VERDI 31.12.13	FORFALL	RENTE
400 000 000	16.01.2018	3,88
100 000 000	12.03.2018	2,99
100 000 000	12.07.2018	4,24
100 000 000	12.07.2016	3,81
200 000 000	15.03.2019	3,83
100 000 000	26.10.2017	2,40
100 000 000	26.10.2017	2,40
200 000 000	24.04.2023	2,94
300 000 000	24.04.2020	2,58
200 000 000	24.04.2018	2,24

Urealisert tap på renteswappene i Felleskjøpet Agri SA utgjør 55,2 mill.,- pr. 31.12.13.

I tillegg har Cernova urealisert tap på renteswapper på 6,0 mill. pr 31.12.13.

INNSKUDD	FKA 2013	FKA 2012
Innskudd medlemmer og ansatte	544 058	468 142

Innskuddsordningen har ingen bindingstid og er klassifisert som kortsiktig gjeld.

NOTE 12 Pantstillelser og garantiansvar

Bokført gjeld som er sikret ved pant og lignende	FKA		KONSERN	
	31.12.13	31.12.12	31.12.13	31.12.12
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	523 892	615 075
Bokført verdi av eiendeler stilt som sikkerhet for pantesikret gjeld	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
	0	0	649 967	682 7226
Garantiforpliktelser som ikke er regnskapsført	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Driftsrelaterte garantier	104 685	86 569	104 685	96 865
Garantiansvar Oppgjørs- og driftskredittordningen	51 639	50 784	51 639	50 784

Andre garantiforpliktelser som ikke er regnskapsført FKA. Solidarisk ans for I/S Felleslager: Ulimitert

NOTE 13 Regnskapsmessige avsetninger

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Riving/oppryddingskostnader/andre avsetninger	8 118	11 418	11 080	13 031

FKA

Beløpet inneholder avsetning for

- pålagt riving av nedlagt fabrikk på Sjursøya, skal være gjennomført innen 2021 ihht festekontrakt
- riving/opprydding av diverse møller/kornmottak. Tidspunkt for gjennomføring er ikke fastsatt.

NOTE 14 Nærstående parter**Konsernets transaksjoner med nærstående parter**

Konsernets øverste morselskap er Felleskjøpet Agri SA. Morselskapet er et samvirkeforetak og er eid av ca 43.000 bønder/medlemmer. Alle transaksjoner med eierne er på markedsmessige vilkår.

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
SALG AV VARER OG TJENESTER				
Datterselskaper	409 164	281 860	0	0
Tilknyttede selskaper	108 563	106 906	230 487	205 760
Andre nærstående	0	0	0	0
Totalt	517 727	388 766	230 487	205 760

Salg av varer og tjenester er i all hovedsak råvarer (korn/mel), handelsvarer til butikk, transport og eiendomsutleie.

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
KJØP AV VARER OG TJENESTER				
Datterselskaper	449 774	858 055	0	0
Tilknyttede selskaper	26 789	31 254	53 697	42 154
Andre nærstående	0	0	0	0
Totalt	476 563	889 309	53 697	42 154

Kjøp av varer og tjenester er i all hovedsak råvarer (korn/mel), handelsvarer til butikk, transport og eiendomsutleie.

Balanseposter som følge av kjøp og salg av varer og tjenester

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
FORDRINGER PÅ NÆRSTÅENDE				
Datterselskaper	31 401	42 881	-	-
Tilknyttede selskaper	27 931	25 454	68 576	60 454
Andre nærstående	-	-	-	-
Totalt	59 332	68 335	68 576	60 454

	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
GJELD TIL NÆRSTÅENDE				
Datterselskaper	29 548	48 478	-	-
Tilknyttede selskaper	4 476	2 189	26 453	22 691
Andre nærstående	-	-	-	-
Totalt	34 024	50 667	26 453	22 691

Balanseposter som følge av finansiering

LÅN TIL NÆRSTÅENDE	FKA		KONSERN	
	2013	2012	2013	2012
Datterselskaper	687 949	704 820	0	0
Tilknyttede selskaper	0	0	54 731	30 150
Andre nærstående	0	0	0	0
Totalt	687 949	704 820	54 731	30 150

Renter på lån til nærstående er fastsatt på markedsmessig vilkår. Renteinntekter og rentekostnader som er eliminert på lån fra morselskapet til datterselskaper er på 23,8 mill.

Datterselskapenes trekk på ramme i konsernkontosystemet anses som mellomværende eller gjeld til morselskapet. Trekket på ramme i konsernkontosystemet var pr 31.12.13 på 99,2 mill. og dette er klassifisert som kortsiktige fordringer konsernselskaper.

NOTE 15 Vesentlige avtaler

Felleskjøpet Agri har en aksjonæravtale fra 2005 med Fritt Ord, som garanterer Fritt Ord en minimumsavkastning på 9,25 % av deres investering i Cernova AS. Samtidig har Fritt Ord forpliktet seg til å medvirke til at aksjeposten kan bli videresolgt til en industriell eier.

Felleskjøpet Agri har en aksjonæravtale med Eidsiva Vekst AS vedrørende eierskap i Moelven Industrier ASA.

NOTE 16 Finansiell risiko/finansielle instrumenter**Markedsrisiko**

Selskapet er eksponert for endringer i valutakurser innenfor EUR, USD, GBP, DKK og SEK. Eksponeringen er knyttet til varekjøp og betaling av varekjøp i disse valutaene. Som en del av selskapets valutastrategi benyttes terminkontrakter og valutakonti for å redusere valutarisikoen knyttet til varekjøp og betalinger. Urealisert gevinst og tap på terminkontraktene og valutakonti resultatføres.

Selskapets rentebærende gjeld er sikret mot renteendringer med renteswapper, jfr oversikt i note 11. Urealisert tap på renteswapper resultatføres ikke. Som en del av finansstrategien er renterisikoen redusert gjennom en diversifisert rentestruktur med fordeling mellom kort, mellomlang og lang rentebinding. Refinansieringsrisikoen er redusert ved at lånene forfaller på ulike tidspunkter.

Kredittrisiko

Selskapet har etablert rutiner for kredittvurdering av kunder i henhold til selskapets kredittpolicy. Risiko for at motparter ikke har økonomisk evne til å oppfylle sine forpliktelser anses lav, da det historisk sett har vært lite tap på fordringer.

Likviditetsrisiko

Selskapet styrer likviditeten ved å ha tilstrekkelig likviditetsreserver og trekkmuligheter på avtalte kredittrammer med bank. I tillegg overvåkes fremtidige kontantstrømmer knyttet til finansielle eiendeler og gjeld i balansen løpende. Selskapet vurderer likviditeten som god, og det er ikke besluttet å innføre tiltak som endrer likviditetsrisiko. Forfallstidspunkter for kundefordringer opprettholdes og andre langsiktige fordringer er ikke vurdert reforhandlet eller innløst.

Obligasjonslån

I januar 2013 ble obligasjonslån NO 001 0236136 pålydende 400 000 refinansiert med obligasjonslån NO 0010671233 pålydende 500 000 med 5 års løpetid. Videre ble det tatt opp obligasjonslån NO 0010671480 pålydende 200 000 med 3 års løpetid. Felleskjøpet Agri sine obligasjonslån er notert på Alternative Bond Market (ABM) ved Oslo Børs.

Erklæring fra styret og konsernsjef

Styret og konsernsjef har i dag behandlet og fastsatt årsmeldingen og årsregnskapet for konsernet Felleskjøpet Agri pr. 31. desember 2013.

Etter styret og konsernsjefs beste overbevisning er årsregnskapet utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av konsernets eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet pr. 31. desember 2013.

Etter styret og konsernsjefs beste overbevisning gir årsmeldingen en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, samt de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode.

Gardermoen 13. februar 2014

Einar S. Enger, leder

Gustav Grøholt, nestleder

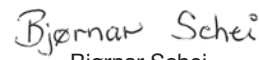

Knut A. Nordmo

Oddhild Saure Bogen

Ellen Anne Bergseng

Anne Jødahl Skuterud

Harald A. Lein

Bjørnar Schei

Torbjørn Hansen

Hans Kristian Hagen

Jon Erik Lyng

Erik Bjørnstad

John Arne Ulvan, konsernsjef

Til årsmøte i Felleskjøpet Agri SA

Revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Felleskjøpet Agri SA som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på tkr 192 370, og konsernregnskap, som viser et overskudd på tkr 254 380. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2013, resultatregnskap og kontantstrømpstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentef revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Felleskjøpet Agri SA' finansielle stilling per 31. desember 2013 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon" mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 13. februar 2014
PricewaterhouseCoopers AS

Anders Grini
Statsautorisert revisor

Kontrollkomiteens beretning for 2013

Komiteen har bestått av Anita Marø, Fred Johnsen og leder Håvard Ringnes.

Det har vært avholdt fem møter i løpet av året. Vi har hatt møter med styreleder, konsernsjef, visekonsernsjef, direktør HR, finanssjef, IT-sjef, revisor Herman Skibrek og ansvarlig revisor Anders Grini.

Vi mottar innkalling, dagsorden, regnskap med driftsrapporteringer og protokoll fra alle styremøter.

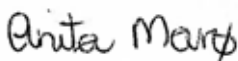
Vi har fått orienteringer om løpende drift, vurderinger av økonomisk utvikling, samt risikovurderinger for konsernet. Komiteen er orientert om arbeidet med innføring av ny pensjonsordning og nytt ERP-system, samt risiko knyttet til dette. Vi har hatt to møter med revisor.

Revisoroppdraget har vært lagt ut på anbud i 2013 og komiteen har deltatt i prosessen.

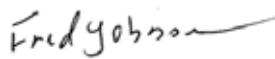
Komiteen har fått gode orienteringer om saker vi har tatt opp, og saker som er lagt fram for oss.

Kontrollkomiteen har ikke direkte kontrolloppgaver i datterselskapene, men indirekte gjennom konsernets regnskaper.

Komiteen deltok i styremøtet 13.02.2014, der årsmelding, regnskap og disponering av overskuddet for 2013 ble vedtatt.

Anita Marø

Fred Johnsen

Håvard Ringnes

Konsern- ledelsen

John Arne Ulvan
Konsernsjef

Terje Johansen
Visekonsernsjef

Roy Bonnegolt
Direktør i Grønt

Konsernledelsen består av i alt fem operative enheter og fire stabsfunksjoner. I tillegg til aktivitetene i morselskapet er Cernova og Grønt med som en del av kjernevirksomheten. Produksjon og vareforsyning er sammen med landbruk og handel egne divisjoner i morselskapet. HR, kommunikasjon og medlem rapporterer direkte til konsernsjefen.

Jan Kollsgård
Direktør medlem

Kristen Bartnes
Direktør landbruk

Halfdan Blytt
Direktør produksjon og vareforsyning

Bjørn Gjethammer
Adm. direktør i Cernova

Siw Hauge
Direktør kommunikasjon,
samfunnskontakt og merkevarebygging

Liv Schou
Direktør HR

Henrik Thoresen
Direktør handel

Returadresse:
Felleskjøpet Agri/Kundetjenesten
Postboks 344
1402 Ski

Felleskjøpet Agri
Flyporten
2060 Gardermoen
tlf. 03520
e-post: firmapost@felleskjopet.no
www.felleskjopet.no